
De positie van het slachtoffer in ontwikkeling: een onderzoek naar het onbeperkte spreekrecht

‘Een praktijkgericht onderzoek inzake het per 1 juli 2016 in werking getreden onbeperkte spreekrecht van het slachtoffer en de gevolgen hiervan voor de procesgang ter terechtzitting van de strafzaken bij Rechtbank Oost-Brabant.’

BIJLAGEN

Student: Ilse van Dalen
Studentnummer: 2040925
Opleiding: HBO-Rechten
Onderwijsinstelling: Juridische Hogeschool Avans-Fontys te Tilburg
Afstudeerorganisatie: Rechtbank Oost-Brabant
Stagementor: Mw. mr. C.M.E. Bakker-Philippens
Eerste begeleider: Mw. mr. S.D. Adjiembaks
Tweede begeleider: Mw. mr. M.M.J. van den Haspel
Afstudeerperiode: september 2016 – januari 2017
Vakgebied: Strafrecht

Inhoudsopgave

BIJLAGE 1:	Observatietabellen.....	3
Zaak 1.....		3
Zaak 2.....		4
Zaak 3.....		5
Zaak 4.....		6
Zaak 5.....		10
Zaak 6.....		11
Zaak 7.....		12
Zaak 8.....		13
Zaak 9.....		14
Zaak 10.....		15
BIJLAGE 2:	Schema verwerking observatietabellen.....	17
BIJLAGE 3:	Interview Rechter 1.....	22
BIJLAGE 4:	Interview Rechter 2.....	26
BIJLAGE 5:	Interview Rechter 3.....	29
BIJLAGE 6:	Interview Rechter 4.....	33
BIJLAGE 7:	Interview Rechter 5.....	37
BIJLAGE 8:	Interview Rechter 6.....	41
BIJLAGE 9:	Interview Rechter 7.....	45
BIJLAGE 10:	Schema verwerking interviews.....	48
BIJLAGE 11:	Interview medewerker Sachtofferhulp Nederland.....	52

Bijlage 1: Observatietabellen

Zaak 1	
1. Datum:	vrijdag 23 september 2016
2. Rechters:	Kooijmans, Snijders, Heemskerk
3. Delict, omschreven feit op de tenlastelegging:	1. Moord in vereniging, artikel 289 jo. 47 lid 1 sub 1 Sr. 2. Poging tot moord in vereniging, artikel 289 jo. 45 lid 1 jo. 47 lid 1 Sub a Sr. 3. Wederrechtelijke vrijheidsberoving in vereniging, artikel 282 lid 1 jo. 47 lid 1 sub 1 Sr. 4. Diefstal in vereniging, artikel 310 jo. 311 Sr. 5. Gebruik van een vals/vervalst geschrift, artikel 225 lid 2 Sr.
4. Verdachte aanwezig/afwezig:	Aanwezig

Hoedanigheid spreekgerechtigde(n):

5. Aanwezig/afwezig?	Aanwezig
6. Rol spreekgerechtigden?	Nabestaanden van het overleden slachtoffer, nl. moeder en zus
7. Bijstand?	Tolk en medewerker van Slachtofferhulp

Hoedanigheid spreken:

8. Uitvoering	SSV voorgelezen
9. Door wie?	medewerker van Slachtofferhulp
10. Duur v/h spreken	± 2,5 minuten

Constateringen met betrekking tot het spreekrecht:

Gaan spreekgerechtigden bij het spreekrecht in op: (Indien dit zo is, waaruit blijkt dat?)	
11. de gevolgen van het delict? – argument / citaat:	– Ja – Uit het spreekrecht blijkt dat moeder van slachtoffer last heeft van depressies, dat zij daarvoor onder behandeling is bij een psychiater en dat zij medicatie slikt tegen die depressie
12. het bewijs?	Nee
13. de schuld van verdachte?	Nee
14. de strafmaat?	Nee
15. Beperkt of onbeperkt spreekrecht?	Beperkt spreekrecht: de nabestaanden spreken enkel over welke gevolgen het strafbare feit teweeg heeft gebracht
16. Spreekgerechtigden n.a.v. spreekrecht beëdigd als getuige?	Nee
17. Strafeis van de OvJ ten opzichte van de strafmaat spreekgerechtigden	Niet van toepassing. Er is hier sprake van beperkt spreekrecht. De nabestaanden van het overleden slachtoffer laten zich niet uit over de strafmaat, er kan dus geen vergelijking gemaakt worden
18. Inhoud van het vonnis:	In het vonnis wordt niet specifiek verwezen naar de slachtofferverklaring van de nabestaanden die zijn uitgesproken ter terechtzitting, maar de overwegingen uit het vonnis m.b.t. de nabestaanden: 1. “Verdachte heeft de nabestaanden van slachtoffer een onherstelbaar leed aangedaan.” 2. “Verdachte heeft zich niets aangetrokken van de belangen van het slachtoffer en de nabestaanden van slachtoffer”

Zaak 2	
1. Datum:	vrijdag 30 september 2016
2. Rechters:	Valckx, Snijders, Donkersloot
3. Delict, omschreven feit op de tenlastelegging:	Als verkeersdeelnemer een verkeersongeval met dodelijke afloop veroorzaken, artikel 6 WVV 1994
4. Verdachte aanwezig/afwezig:	Aanwezig

Hoedanigheid spreekgerechtigde(n):

5. Aanwezig/afwezig?	Aanwezig
6. Rol spreekgerechtigde?	Nabestaande, de zoon (17) van het overleden slachtoffer
7. Bijstand?	Oom van het slachtoffer

Hoedanigheid spreken:

8. Uitvoering	SSV voorgelezen
9. Door wie?	Nabestaande, heeft zijn oom gemachtigd om SSV voor te dragen
10. Duur v/h spreken	± 5 min

Constateringen met betrekking tot het spreekrecht:

Gaat de spreekgerechtigde bij het spreekrecht in op: (Indien dit zo is, waaruit blijkt dat?)	
11. de gevolgen van het delict? – argument / citaat:	Ja, oom van de nabestaande zei onder andere: – “De gevolgen van wat er is gebeurd, zijn verschrikkelijk voor beide partijen (‘dader’ en nabestaande (zoon))” – De nabestaande (zoon) woonde bij het overleden slachtoffer (vader) en door het ongeval heeft hij zijn toekomst in duigen zien vallen. Ook mist hij zijn vader en grote voorbeeld vreselijk.
12. het bewijs?	Voor zover er in “onbeperkte” zin een uitspraak van de (oom van de) nabestaande was ten aanzien van het feit, de schuld van de verdachte en/of de hoogte van de straf, betrof dit vooral de opmerking dat er drie slachtoffers zijn; het slachtoffer dat is overleden (de vader), zijn zoon (de nabestaande) maar ook de verdachte. Dit valt niet onder het onbeperkt spreekrecht.
13. de schuld van verdachte?	
14. de strafmaat?	
15. Beperkt of onbeperkt spreekrecht?	Beperkt spreekrecht: (oom van de) nabestaande spreekt over welke gevolgen het strafbare feit bij hem teweeg heeft gebracht
16. Spreekgerechtigde n.a.v. spreekrecht beëdigd als getuige?	Nee
17. Strafeis van de OvJ ten opzichte van de strafmaat spreekgerechtigde	Niet van toepassing. Er is hier sprake van beperkt spreekrecht. De nabestaande van het overleden slachtoffer laat zich niet uit over de strafmaat, er kan dus geen vergelijking gemaakt worden.
18. Inhoud van het vonnis:	Overwegingen uit het vonnis m.b.t. de nabestaanden: 1. “Ter zitting is namens de zoon van het slachtoffer een <u>slachtofferverklaring</u> voorgedragen. Daaruit blijkt welke enorme impact het overlijden van het slachtoffer heeft gehad en hoe groot het gemis is. Door het handelen van verdachte is aan de nabestaanden onherstelbaar leed toegebracht. Een strafoplegging, in welke vorm of omvang dan ook, zal dit leed niet ongedaan kunnen maken.” 2. “Ter terechtzitting is gebleken dat het overlijden van het slachtoffer en het leed van de nabestaanden verdachte erg hebben aangegrepen.”

Zaak 3	
1. Datum:	Maandag 3 oktober 2016
2. Rechters:	Heemskerk, Hettinga, Van Ginneken
3. Delict, omschreven feit op de tenlastelegging:	Drogeren en mishandeling van echtgenote, artikel 300 lid 1 jo. 304 sub 1 Sr.
4. Verdachte aanwezig/afwezig:	Aanwezig

Hoedanigheid spreekgerechtigde(n):

5. Aanwezig/afwezig?	Aanwezig
6. Rol spreekgerechtigde(n)?	Slachtoffer van het delict, echtgenote van verdachte
7. Bijstand?	Medewerker van Slachtofferhulp

Hoedanigheid spreken:

8. Uitvoering	SSV voorgelezen
9. Door wie?	Eerst heeft slachtoffer zelf geprobeerd te spreken / de SSV voor te dragen, maar na anderhalve zin nam de voorzitter ter terechtzitting het van haar over
10. Duur v/h spreken	± 3 minuten

Constateringen met betrekking tot het spreekrecht:

Gaaf spreekgerechtigde bij het spreekrecht in op: (Indien dit zo is, waaruit blijkt dat?)	
11. de gevolgen van het delict? – argument / citaat:	Ja, namelijk: – “In het begin toen het net gebeurd was, was ik erg boos” – “Door het lezen van de verklaringen van mijn man, wist ik dat het waar was wat hij vertelde. Het was een shock en grote teleurstelling” – “Ik wil beslist verder met mijn man en gezin”
12. het bewijs?	Nee
13. de schuld van verdachte?	Nee
14. de strafmaat?	Ja, slachtoffer geeft aan dat zij niet wilt dat verdachte naar de gevangenis moet
15. Beperkt of onbeperkt spreekrecht?	Onbeperkt spreekrecht: het slachtoffer spreekt over welke gevolgen het strafbare feit teweeg heeft gebracht en dat zij niet wilt dat haar man een gevangenisstraf krijgt. Het slachtoffer heeft geen aangifte tegen verdachte (haar man) gedaan, omdat zij niet wilde dat hij in gevangenis terecht zou komen, dit gaf zij nogmaals aan ter terechtzitting. Echter heeft de OvJ verdachte wel vervolgd voor dit feit.
16. Spreekgerechtigde n.a.v. spreekrecht beëdigd als getuige?	Nee
17. Komt er in het requisitoir / de strafeis van de OvJ iets naar voren m.b.t. het spreekrecht?	Ja, in de strafeis: een gevangenisstraf voor de duur van 200 dagen met aftrek van voorarrest (80 dagen) waarvan voorwaardelijk 120 dagen met 2 jaar proeftijd. De strafeis komt dus overeen met de wil van het slachtoffer.
18. Inhoud van het vonnis:	Oordeel rechtbank: gevangenisstraf voor de duur van 150 dagen met aftrek voorarrest (80) waarvan 70 dagen voorwaardelijk met 2 jaar proeftijd. In het vonnis wordt niet verwezen naar de slachtofferverklaring van het slachtoffer die is uitgesproken ter terechtzitting. Maar, zoals slachtoffer wilde, hoeft de verdachte niet de gevangenis in.

Zaak 4	
1. Datum:	woensdag 12, donderdag 13 en vrijdag 14 oktober 2016
2. Rechters:	Wielders, Valckx, Bokhorst
3. Delict, omschreven feit op de tenlastelegging:	Moord, artikel 289 Sr
4. Verdachte aanwezig/afwezig:	Aanwezig

Hoedanigheid spreekgerechtigde(n):

5. Aanwezig/afwezig?	Aanwezig
6. Rol spreekgerechtigde(n)?	Nabestaanden van het overleden slachtoffer, namelijk de vader en de broer
7. Bijstand?	Raadsman en medewerker van Slachtofferhulp

Hoedanigheid spreken vader van overleden slachtoffer:

8. Uitvoering	SSV voorgelezen
9. Door wie?	Vader heeft dit zelf voorgedragen ter terechtzitting
10. Duur v/h spreken	± 5 minuten

Constateringen met betrekking tot het spreekrecht, vader:

Gaaf de spreekgerechtigde bij het spreekrecht in op: (Indien dit zo is, waaruit blijkt dat?)	
11. de gevolgen van het delict? – argument / citaat:	Ja, namelijk: – “... een spoor van gewelddadigheid en leed achter te laten” – “... de slachtoffers van zijn onmenselijke daden kunnen dan ook eindelijk aan het voor hun zo belangrijke verwerkingsproces beginnen”
12. het bewijs:	Nee
13. de schuld van verdachte? – argument / citaat:	Ja, namelijk: – “Zal deze man niet luidkeels willen schreeuwen, ja, ja, verdomme, ik heb het gedaan, ik heb mensenlevens verwoest en ik ben de titel mens misschien wel onwaardig” – “Hoe kan deze man verder leven met in zijn hoofd de wetenschap meerdere levens definitief te hebben verwoest zonder enige spijt te berouwen. Blijkbaar kan een mens dat, inderdaad. ” – “Hij heeft zijn gekende slachtoffers verkracht en in ons geval zelfs waarschijnlijk van het leven berooft”
14. de strafmaat? – argument / citaat:	Ja, namelijk: – “De straf die de OvJ heeft geëist voor dit wezen is dan ook altijd te laag. Zelfs als heeft zij het hoogst mogelijke geëist. Laten we deze man helpen door hem nooit meer terug te laten keren in deze maatschappij, door het opleggen van, minimaal de door de OvJ geëiste straf, en daarna voor de rest van zijn leven TBS verpleging. Want deze man, dit vreselijk wezen, geneest NOOIT” – “Niemand twijfelt nog aan zijn schuld, iedereen hierbinnen en zelfs buiten de rechtszaal, ook de verdachte zelf, weet dat hij dit gedaan heeft. Dus geef dit schepsel dan ook wat hij andere heeft aangedaan. Een gepaste, levenslange straf.”

15. Beperkt of onbeperkt spreekrecht?	Onbeperkt spreekrecht: het slachtoffer spreekt niet alleen over welke gevolgen het strafbare feit teweeg heeft gebracht, hij doet ook uitgebreid uitspraak over de strafmaat en de schuld van verdachte. Dit is het onbeperkte deel van het spreekrecht.
16. Spreekgerechtigde n.a.v. spreekrecht beëdigd als getuige?	Nee

Hoedanigheid spreken **broer** van overleden slachtoffer:

8. Uitvoering?	SSV voorgelezen
9. Door wie?	Broer heeft dit zelf voorgedragen ter terechtzitting
10. Duur v/h spreken?	± 5 minuten

Constateringen met betrekking tot het spreekrecht, **broer**:

Gaat de spreekgerechtigde bij het spreekrecht in op: (Indien dit zo is, waaruit blijkt dat?)	
11. de gevolgen van het delict? – argument / citaat:	Ja, namelijk: – “Ik heb hier al beschreven dat ik als kind terwijl ik in mijn bed lag nachtmerries op het plafond geprojecteerd zag. En nu nog steeds. Als ik erover hoor praten, draait mijn maag om”
12. het bewijs? – argument / citaat:	Ja, namelijk: – “Zelfs als het gaat om technische zaken, spoor op en aan het lichaam van mijn zus, daar hebben heel veel deskundigen van over heel de wereld zich over uitgelaten. Dat doen zij met getalletjes. Ik ben slecht in getalletjes. Als ik deze getallen hoor, 1 op de zoveel miljoen, zelfs miljard, dan komt het voor mij dat er alle reden is om deze verdachte te veroordelen”
13. de schuld van verdachte? – argument / citaat:	Ja, namelijk: – “En het is niet alleen wat deze verdachte heeft gedaan” – “Ik heb zelf in ieder geval geen twijfel. Mijn familie ook niet. Voor ons gevoel zit in deze rechtszaal de man die mijn zus verkracht heeft en om het leven heeft gebracht. Het is zwaar om daar zolang mee in de zaal te moeten zitten. En het zet me aan het denken. Een onschuldig man zou niet zijn mond houden maar spreken. Iemand die niks te verbergen heeft, die spreekt en wilt zijn onschuld bewijzen. Tot nu toe heb ik weinig gezien of gehoord waaruit blijkt dat jij niks te verbergen hebt. Sterker nog, je beroept je op je zwijgrecht of laat je advocaat spreken. ”
14. de strafmaat? – argument / citaat:	Ja, namelijk: “Wel dringt de vraag zich op. Dat als uw rechtbank ook vindt dat deze man schuldig is wat voor straf hij dan moet krijgen. Hij zou uitbehandeld zijn. Ik heb hier deskundigen horen verklaren als hij een zedentraining heeft gevolgd dat dat voldoende zou moeten zijn. Ik ben bang dat als deze man weer in de maatschappij losgelaten wordt en hij zou niet behandeld zijn dat er een herhaling komt, dat er dan weer ergens een meisje wordt gevonden, verkracht, dood. Zonder te weten wie het dan gedaan heeft. Want met alle

	kennis die verdachte in deze strafzaak heeft opgedaan, zal hij er wel voor zorgen dat er de volgende keer geen sporen zijn. Ik vraag u dan ook, uit de grond van mijn hart, namens mijn familie, om deze meneer TBS met dwangverpleging op te leggen, en daarbij expliciet bepalen dat hij behandeld dient te worden voor dit misdrijf en daar openheid van zaken over te doen, anders heeft behandelen geen zin”
15. Beperkt of onbeperkt spreekrecht?	Onbeperkt spreekrecht: het slachtoffer spreekt niet alleen over welke gevolgen het strafbare feit teweeg heeft gebracht, hij doet ook uitgebreid uitspraak over de strafmaat, de schuld van verdachte en het bewijs. Dit is het onbeperkte deel van het spreekrecht.
16. Spreekgerechtigde n.a.v. spreekrecht beëdigd als getuige?	Nee

17. Komen er in het requisitoir argumenten naar voren m.b.t. het uitgeoefende spreekrecht?	In het requisitoir kwamen o.a. de volgende argumenten aan bod: – Er werden argumenten herhaald, uit het al eerder uitgeoefende spreekrecht van de <u>vader</u> van het overleden slachtoffer: “Slachtoffer is er niet meer, in de bloei van haar jeugd weggerukt uit mijn, haar goed bestaan. Nooit meer de woorden die ze iedere dag zei als ze mij na school vast pakte, “Papa, houd je nog van mij?”. Nooit meer die altijd vrolijke lach. Nooit meer die uitgelaten bengelstreken. Nooit meer haar warme kinderhanden op mijn middel. Nooit meer een nachtzoen. Nooit meer. Nooit meer. Slachtoffer leeft nog iedere dag in mijn hart, in mijn huis, in mijn gedachte, in alles wat ik doe, altijd zal ik haar foto op zak hebben. Ik ben inmiddels 20 jaar door een onmenselijk dal gegaan.” – Ook werden er argumenten herhaald uit het al eerder uitgeoefende spreekrecht van de <u>broer</u> (die ook namens zijn familie sprak) van het overleden slachtoffer: 1. “Steeds weer een nieuwe aanwijzing, steeds weer met lege handen staan, steeds weer niets, maar steeds weer hield diegene z’n mond. Alles is haar ontnomen, geen diploma, geen huwelijk, geen kinderen. Voor ons geen dochter en zusje meer. Helemaal niks meer. Ze was pas 15. Mijn moeder wilde laten weten dat niet alleen haar dochter kapot is gemaakt, maar één compleet gezin verwoest is. Jij (verdachte) ligt er misschien geen nacht wakker van, wij slapen er al 20 jaar slecht van. Dat is precies zoals wij ons voelen.” 2. “Ook heeft broer vandaag aanvullend een verklaring afgelegd, waarin hij zich heeft uitgelaten over de straf en het bewijs. De mogelijkheid die hem geboden wordt sinds de inwerkingtreding van de uitbreiding van spreekrecht
--	--

Strafeis van de OvJ ten opzichte van de strafmaat spreekgerechtigden:	van 1 juli van dit jaar. De broer van overleden slachtoffer is ervan overtuigd dat a.d.h.v. het DNA kan worden geconcludeerd, dat verdachte de dader is. Ook hoop broer dat zijn wens in vervulling gaat, dat de Tbs-maatregel met dwangverpleging wordt opgelegd. Hiermee zou, wanneer verdachte behandeld zou zijn en weer in de maatschappij losgelaten wordt, de kans op herhaling verminderd word. Broer realiseert zich dat gedragsdeskundigen zich daar anders over hebben uitgelaten. – Daarnaast zei OvJ onder andere het volgende m.b.t. de nabestaanden van het overleden slachtoffer: “Wij zijn van mening dat bij strafoplegging door de rechtbank ook rekening gehouden dient te worden met deze houding van verdachte. Door zijn zwijgende / ontkennende houding, heeft verdachte het leed van de nabestaanden eigenlijk alleen maar vergroot. De vragen van nabestaanden zijn door verklaringen van verdachte op geen enkele wijze beantwoord. Deze argumenten hebben onder andere geleid tot de strafeis van OvJ van 20 jaar onvoorwaardelijke gevangenisstraf – 6 jaar gevangenisstraf = 14 jaar onvoorwaardelijke gevangenisstraf.
18. Inhoud van het vonnis:	Oordeel rechtbank: Gevangenisstraf voor de duur van 5 jaren; In het vonnis wordt niet specifiek verwezen naar de slachtofferverklaringen van vader en broer die zijn uitgesproken ter terechtzitting, maar: Overwegingen uit het vonnis m.b.t. de nabestaanden: “Het is zeer te betreuren dat de naasten van [slachtoffer] na haar verdwijning weken in grote onzekerheid een angst hebben verkeerd over haar lot. En ook dat tot nu toe de naasten geen duidelijkheid hebben kunnen verkrijgen over wat er gebeurd is met [slachtoffer] na de verkrachting door verdachte. De weken van grote zorgen en angst tot het moment van het vinden van het levenloze lichaam van [slachtoffer] en de jarenlange en nog steeds voortdurende periode van onduidelijkheid over de manier waarop zij het leven heeft gelaten, moeten een zware wissel hebben getrokken op het leven en geluk van de naasten. De rechtbank is zich hiervan ten volle bewust. Gelet op de vrijspraak van de doodslag, kunnen deze omstandigheden evenwel niet meewegen in de bepaling van de straf van verdachte.”
Bijzonderheid	Wraking

Zaak 5	
1. Datum:	Donderdag 20 oktober 2016
2. Rechters:	Van Gink (Politierechter zitting)
3. Delict, omschreven feit op de tenlastelegging:	Huiselijk geweld, artikel 300 Sr
4. Verdachte aanwezig/afwezig:	Aanwezig

Hoedanigheid spreekgerechtigde(n):

5. Aanwezig/afwezig?	Afwezig
6. Rol spreekgerechtigde?	Slachtoffer van het delict, (inmiddels ex-)vrouw van verdachte
7. Bijstand?	Geen bijstand

Hoedanigheid spreken:

8. Uitvoering	SSV voorgelezen
9. Door wie?	Rechter voelde zich niet geroepen om de SSV voor te dragen, OvJ wel
10. Duur v/h spreken	± 2 minuten

Constateringen met betrekking tot het spreekrecht:

Gaaf de spreekgerechtigde bij het spreekrecht in op: (Indien dit zo is, waaruit blijkt dat?)	
11. de gevolgen van het delict? – argument / citaat:	Ja, namelijk: – Uit het spreekrecht komt naar voren dat slachtoffer (inmiddels ex-vrouw) erg bang is voor haar man. Zo erg, dat zij daar 's nachts niet van kan slapen
12. het bewijs?	Nee
13. de schuld van verdachte?	Nee
14. de strafmaat?	Nee
15. Beperkt of onbeperkt spreekrecht?	Beperkt spreekrecht: het slachtoffer geeft enkel een situatieschets en spreekt over welke gevolgen het strafbare feit teweeg heeft gebracht
16. Spreekgerechtigde n.a.v. spreekrecht beëdigd als getuige?	Nee
17. Strafeis van de OvJ ten opzichte van de strafmaat spreekgerechtigde	Niet van toepassing. Er is hier sprake van beperkt spreekrecht. Het slachtoffer laat zich niet uit over de strafmaat, er kan dus geen vergelijking gemaakt worden
18. Inhoud van het vonnis:	Er komt uit het vonnis niks naar voren m.b.t. het spreekrecht van het slachtoffer

Zaak 6	
1. Datum:	Vrijdag 21 oktober 2016
2. Rechters:	Kooijmans, Snijders, Koolen
3. Delict, omschreven feit op de tenlastelegging:	1. Wederrechtelijke vrijheidsberoving, artikel 282 lid 1 Sr 2. Afpersing in vereniging, artikel 317 lid 1 jo. 312 lid 2 sub 2 Sr 3. Gijzeling in vereniging, artikel 282a lid 1 Sr
4. Verdachten aanwezig/afwezig:	Allebei aanwezig

Hoedanigheid spreekgerechtigde(n):

5. Aanwezig/afwezig?	Afwezig
6. Rol spreekgerechtigde(n)	Slachtoffer van het delict
7. Bijstand?	Geen bijstand

Hoedanigheid spreken:

8. Uitvoering	SSV voorgelezen
9. Door wie?	Omdat slachtoffer niet aanwezig was, heeft de voorzitter ter terechtzitting de SSV voor gedragen
10. Duur v/h spreken	± 5 minuten

Constateringen met betrekking tot het spreekrecht:

Gaaf de spreekgerechtigde bij het spreekrecht in op: (Indien dit zo is, waaruit blijkt dat?)	
11. de gevolgen van het delict? – argument / citaat:	Ja, namelijk: – “Sinds het voorval ben ik ook onder behandeling van een psycholoog en dat gaat tot nu toe goed” – “De gevolgen die het heeft gehad en de nasleep die het nog steeds heeft, ik ben nog steeds bang dat ze me nog een keer willen pakken. Het gaat je namelijk niet in de koude kleren zitten”
12. het bewijs?	Nee
13. de schuld van verdachte?	Nee
14. de strafmaat?	Nee
15. Beperkt of onbeperkt spreekrecht?	Beperkt spreekrecht: het slachtoffer spreekt enkel over welke gevolgen het strafbare feit teweeg heeft gebracht
16. Spreekgerechtigde n.a.v. spreekrecht beëdigd als getuige?	Nee
17. Strafeis van de OvJ ten opzichte van de strafmaat spreekgerechtigde	Niet van toepassing. Er is hier sprake van beperkt spreekrecht. Het slachtoffer laat zich niet uit over de strafmaat, er kan dus geen vergelijking gemaakt worden
18. Inhoud van het vonnis:	Overwegingen uit het vonnis m.b.t. de nabestaanden: “De verdachten hebben zich schuldig gemaakt aan wederrechtelijke vrijheidsberoving, afpersing en gijzeling met de bedoeling geld afhandig te maken. Daarbij is fors geweld gebruikt en de slachtoffers zijn ernstig bedreigd. Verdachte en zijn mededader hebben daarmee slachtoffer X* een zeer traumatische ervaring bezorgd. Algemeen bekend is dat slachtoffers die een dergelijke zeer bedreigende situatie hebben meegemaakt daar nog jarenlang veel last van ondervinden. <u>Dat dat ook hier het geval is blijkt uit de verklaringen van het slachtoffer.</u> Dat rekent de rechtbank verdachten dan ook zwaar aan.”

Zaak 7	
1. Datum:	donderdag 27 oktober 2016
2. Rechters:	Van Gameren, Dijks, Hendriks
3. Delict, omschreven feit op de tenlastelegging:	Ontucht met minderjarig eigen kind / stief / pleegkind / pupil, artikel 249 lid 1 Sr
4. Verdachte aanwezig/afwezig:	Aanwezig

Hoedanigheid spreekgerechtigde(n):

5. Aanwezig/afwezig?	Aanwezig
6. Rol spreekgerechtigde(n)?	Moeder van het slachtoffer
7. Bijstand?	Medewerker van Slachtofferhulp

Hoedanigheid spreken:

8. Uitvoering	SSV voorgelezen
9. Door wie?	Moeder van het slachtoffer heeft het zelf voorgedragen. In de SSV spreekt zij deels voor haar dochter.
10. Duur v/h spreken	± 5 minuten

Constateringen met betrekking tot het spreekrecht:

Gaaf spreekgerechtigde bij het spreekrecht in op: (Indien dit zo is, waaruit blijkt dat?)	
11. de gevolgen van het delict? – argument / citaat:	– Ja, namelijk: – “Mijn wereld stortte in toen mijn dochter vertelde dat papa haar wijffie had gekust en zij aan papa zijn piemel moest zitten” – “Slachtoffer wilde niet meer bij haar vader op bezoek om dat zij bang voor hem was, ze noemde hem geen papa meer, maar de man die haar van onderen gekust heeft”
12. het bewijs?	Nee
13. de schuld van verdachte?	Nee
14. de strafmaat?	Nee
15. Beperkt of onbeperkt spreekrecht?	Beperkt spreekrecht: het slachtoffer spreekt enkel over welke gevolgen het strafbare feit teweeg heeft gebracht
16. Spreekgerechtigde n.a.v. spreekrecht beëdigd als getuige?	Nee
17. Strafeis van de OvJ ten opzichte van de strafmaat spreekgerechtigde	Niet van toepassing. Er is hier sprake van beperkt spreekrecht. Moeder van het slachtoffer laat zich niet uit over de strafmaat, er kan dus geen vergelijking gemaakt worden
18. Inhoud van het vonnis:	Er komt uit het vonnis niks naar voren m.b.t. het spreekrecht van het slachtoffer

Zaak 8	
1. Datum:	donderdag 27 oktober 2016
2 Rechters:	Van Gameren, Dijks, Hendriks
3. Delict, omschreven feit op de tenlastelegging:	Met 12 < 16 j. ontuchtige handelingen plegen bestaan uit of mede bestaan uit seksueel binnendringen van het lichaam, artikel 245 Sr
4. Verdachte aanwezig/afwezig:	Aanwezig

Hoedanigheid spreekgerechtigde(n):

5. Aanwezig/afwezig?	Aanwezig
6. Rol spreekgerechtigde?	Slachtoffer delict
7. Bijstand?	Medewerker van ARAG

Hoedanigheid spreken:

8. Uitvoering	SSV voorgelezen
9. Door wie?	Slachtoffer heeft zelf de SSV voorgedragen
10. Duur v/h spreken	± 5 min

Constateringen met betrekking tot het spreekrecht:

Gaat de spreekgerechtigde bij het spreekrecht in op: (Indien dit zo is, waaruit blijkt dat?)	
11. de gevolgen van het delict? – argument / citaat:	Ja, namelijk: – “Ik wil je vertellen wat de gevolgen zijn van jouw acties” – “Ik heb al mijn pijn, verdriet en woede op mijn tweelingzusje geuit”
12. het bewijs?	Nee
13. de schuld van verdachte?	Nee
14. de strafmaat?	Nee
15. Beperkt of onbeperkt spreekrecht?	Beperkt spreekrecht: het slachtoffer spreekt enkel over welke gevolgen het strafbare feit bij haar teweeg heeft gebracht
16. Spreekgerechtigde n.a.v. spreekrecht beëdigd als getuige?	Nee
17. Strafeis van de OvJ ten opzichte van de strafmaat spreekgerechtigde	Niet van toepassing. Er is hier sprake van beperkt spreekrecht. Het slachtoffer laat zich niet uit over de strafmaat, er kan dus geen vergelijking gemaakt worden
18. Inhoud van het vonnis:	Overweging uit het vonnis m.b.t. het slachtoffer: “Naar de ervaring leert, kunnen slachtoffers van feiten als de onderhavige daarvan nog lange tijd emotionele schade ondervinden.”

Zaak 9	
1. Datum:	maandag 31 oktober 2016
2. Rechters:	Van Dellen, Van Den Heuvel, Hettinga
3. Delict, omschreven feit op de tenlastelegging:	(medeplegen van) moord, artikel 289 jo. 47 lid 1 sub 1 Sr
4. Verdachte aanwezig/afwezig:	Aanwezig

Hoedanigheid spreekgerechtigde(n):

5. Aanwezig/afwezig?	Aanwezig
6. Rol spreekgerechtigde?	Nabestaande, namelijk de moeder van het overleden slachtoffer
7. Bijstand?	Raadsman en medewerker van Slachtofferhulp

Hoedanigheid spreken:

8. Uitvoering	Uit het hoofd
9. Door wie?	Moeder van het overleden slachtoffer heeft zelf haar spreekrecht uitgeoefend
10. Duur v/h spreken	± 5 minuten

Constateringen met betrekking tot het spreekrecht:

Gaaf de spreekgerechtigde bij het spreekrecht in op: (Indien dit zo is, waaruit blijkt dat?)	
11. de gevolgen van het delict? – argument / citaat:	Ja, namelijk: – “Mijn zoon was mijn alles, ik mis hem ontzettend” – “Ik heb er heel veel verdriet van dat mijn zoon er niet meer is”
12. het bewijs?	Nee
13. de schuld van verdachte?	Nee
14. de strafmaat?	Nee
15. Beperkt of onbeperkt spreekrecht?	Beperkt spreekrecht: het slachtoffer spreekt enkel over welke gevolgen het strafbare feit teweeg heeft gebracht
16. Spreekgerechtigde n.a.v. spreekrecht beëdigd als getuige?	Nee
17. Strafeis van de OvJ ten opzichte van de strafmaat spreekgerechtigde	Niet van toepassing. Er is hier sprake van beperkt spreekrecht. De nabestaande van het overleden slachtoffer laat zich niet uit over de strafmaat, er kan dus geen vergelijking gemaakt worden.
18. Inhoud van het vonnis:	Overweging uit het vonnis m.b.t. het slachtoffer / de nabestaanden: “De rechtbank realiseert zich dat deze vrijspraak zeer onbevredigend is voor de nabestaanden van het slachtoffer. Diens overlijden heeft hen veel leed bezorgd, zoals ook blijkt uit de <u>slachtofferverklaring van de moeder van het slachtoffer</u> . Nabestaanden willen weten wie de schoten heeft gelost en met welk motief. Iemand die op zo brute wijze een ander doodschiet, mag een verdiende straf niet ontlopen. Een veroordeling van een verdachte moet in ons strafrecht echter wel zijn gebaseerd op voldoende wettig en overtuigend bewijs. Bij redelijke twijfel over diens schuld, moet verdachte worden vrijgesproken.”

Zaak 10	
1. Datum:	dinsdag 8 november 2016
2. Rechters:	Bossink, Donkersloot, Van Vliet
3. Delict, omschreven feit op de tenlastelegging:	Als verkeersdeelnemer een verkeersongeval met zwaar lichamelijk letsel als gevolg veroorzaken, artikel 6 WvW 1994
4. Verdachte aanwezig/afwezig:	Aanwezig

Hoedanigheid spreekgerechtigde(n):

5. Aanwezig/afwezig?	Aanwezig
6. Rol spreekgerechtigde?	Slachtoffer van het delict
7. Bijstand?	Medewerker van Slachtofferhulp

Hoedanigheid spreken:

8. Uitvoering	SSV voorgelezen
9. Door wie?	Slachtoffer heeft 1/3 zelf voorgedragen, daarna lukte het niet meer en heeft de medewerker van Slachtofferhulp de rest voorgedragen
10. Duur v/h spreken	± 7,5 minuten

Constateringen met betrekking tot het spreekrecht:

Gaaf de spreekgerechtigde bij het spreekrecht in op: (Indien dit zo is, waaruit blijkt dat?)	
11. de gevolgen van het delict? – argument / citaat:	Ja, namelijk: – “Hierna had ik zoveel weer zulke verschrikkelijke pijn dat ik de arts heb gevraagd me alsjeblieft af te spuiten. Ik kon er niet meer tegen en wilde dat het ophield. Natuurlijk doen ze dat niet, maar op dat moment had ik graag willen sterven” – “Voor de rest van mijn leven ben ik gehandicapt. Mijn hond uitlaten, ravotten met mijn kleinzoon, klimmen in de speeltuin, deze opa van nog maar 57 kan dat allemaal niet meer” – “Zes weken na het ongeluk ontving ik per post van de politie een kaartje van mevrouw met de volgende tekst: <i>“Beste meneer, ik ben enorm geschrokken van het ongeluk. Van de politie hoorde ik dat u gewond bent geraakt. Ik wens u een spoedig herstel zo goed als dat mogelijk is. Beterschap [verdachte]”</i> Die kille reactie na zoveel weken maakte mij woedend. Hoe is het mogelijk dat iemand zo iets kan schrijven – en dan ook pas na zoveel weken – aan iemand wiens leven verwoest is... op het kaartje stond geen adres of iets. Hierna heb ik niks meer van haar vernomen. Ik heb me niet verstoort, ik ben niet verhuisd. Al had ze maar een klein beetje interesse getoond.”
12. het bewijs?	Nee
13. de schuld van verdachte?	Nee
14. de strafmaat? – argument / citaat:	– Ja, namelijk: – “Ik snap dat het een ongeluk was, maar ik hoop dat verdachte me een gepaste straf gaat beseffen wat ze heeft veroorzaakt. Dat ze gaat beseffen wat haar manier van rijden

	teweeg kan brengen. Ik hoop dat uw rechtbank kan bepalen dat een mogelijke werkstraf inhoudt dat ze verkeersslachtoffers, mensen met een geamputeerd been of invalide mensen moet gaan helpen.”
15. Beperkt of onbeperkt spreekrecht?	Onbeperkt spreekrecht: het slachtoffer spreekt niet alleen over welke gevolgen het strafbare feit teweege heeft gebracht, hij doet ook uitspraak over de strafmaat. Dit is het onbeperkte deel van het spreekrecht.
16. Spreekgerechtigde n.a.v. spreekrecht beëdigd als getuige?	Nee
17. Strafeis van de OvJ ten opzichte van de strafmaat spreekgerechtigde	De OvJ vordert dat verdachte zal worden veroordeeld tot: - Taakstraf voor de duur van 120 uur subsidiair 60 dagen hechtenis - Ontzegging van de bevoegdheid motorrijtuigen te besturen voor de duur van negen maanden. Bij de formulering van zijn strafeis heeft de OvJ aangevoerd dat in strafverzwarende zin is afgeweken van de binnen de rechtspraak ontwikkelde oriëntatiepunten in verband met de aard en de ernst van het letsel van het slachtoffer
18. Inhoud van het vonnis:	Oordeel rechtbank: - Taakstraf voor de duur van 100 uren subsidiair 50 dagen hechtenis. - Ontzegging van de bevoegdheid motorrijtuigen te besturen (bromfietsen daaronder begrepen) voor de duur van 6 maanden waarvan 3 maanden voorwaardelijk met een proeftijd van 2 jaren. Overwegingen uit het vonnis m.b.t. het slachtoffer: “Door haar aanmerkelijk onvoorzichtige rijgedrag heeft verdachte zich schuldig gemaakt aan het veroorzaken van een verkeersongeval waardoor zwaar lichamelijk letsel bij een ander is ontstaan. Hierdoor is de lichamelijke integriteit van het slachtoffer aangetast en is het slachtoffer voor de rest van zijn leven in zijn bewegingsvrijheid beperkt. Uit de <u>slachtofferverklaring</u> blijkt ook dat het ongeval niet alleen voor het slachtoffer, maar ook voor zijn partner en familie grote gevolgen heeft van blijvende aard.” “Daarnaast heeft verdachte er blijk van gegeven dat zij de ernst van het door haar aan het slachtoffer aangedane leed inziet en dat zij meeleeft met het slachtoffer. Verdachte heeft na het ongeval meerdere keren getracht in contact te komen met het slachtoffer om te informeren naar zijn gezondheidstoestand. Zij is pas kort voorafgaand aan de terechtzitting op de hoogte gebracht van de ernst van het letsel van het slachtoffer. Ondanks het feit dat het verdachte werd afgeraden rechtstreeks contact te zoeken met het slachtoffer heeft verdachte door tussenkomst van de politie en via een brief aan de hoofdofficier van justitie haar medeleven aan het slachtoffer betuigd”

Bijlage 2: Schema verwerking observatietabellen

	Zaak 1	Zaak 2	Zaak 3	Zaak 4	Zaak 5	Zaak 6	Zaak 7	Zaak 8	Zaak 9	Zaak 10	Totaal van de
1	23/9/2016	30/9/2016	3/10/2016	12, 13 en 14/10/2016	20/10/2016	21/10/2016	27/10/2016	27/10/2016	31/10/2016	8/11/2016	10
2	Kooijmans Sniijders Heemskerk	Valckx Sniijders Donkersloot	Heemskerk Hettinga Ginneken	Wielders Valckx Bokhorst	van Gink	Kooijmans Sniijders Koolen	V Gamareren Dijks Hendriks	V Gamareren Dijks Hendriks	Van Dellen Vd Houvel Hettinga	Bossink Donkersloot Van Vliet	10 zaken:
3	Art. 289 Sr	Art. 6 WWV 1994	Art. 300 jo. 304 Sr	Art. 289 Sr	Art. 300 Sr	Art. 282 / 317 Sr	Art. 249 Sr	Art. 245 Sr	Art. 289 Sr	Art. 6 WWV 1994	
4	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	10/10
5	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	8/10
6	Nabestaanden	Nabestaande	Slachtoffer	Nabestaande Nabestaande	Slachtoffer	Slachtoffer	Slachtoffer	Slachtoffer	Nabestaande	Slachtoffer	N=4/10 Si=6/10
	Moeder & Zus	Zoon	Direct slachtoffer	Broer Vader	Direct slachtoffer	Direct slachtoffer	Moeder van slachtoffer	Direct slachtoffer	Moeder	Direct slachtoffer	12 p.
7	X	X	X	X	-	-	X	X	X	X	8/10
	Tolk & SHN	Familielid	SHN	Raadsman & SHN	-	-	SHN	ARAG	Raadsman & SHN	SHN	
8	Voorlezen	Voorlezen	Voorlezen	Voorlezen	Voorlezen	Voorlezen	Voorlezen	Voorlezen	Uit het hoofd	Voorlezen	VL=9/10 H=1/10
9	SHN	Familielid	Zelf + Voorzitter	Zelf Zelf	OvJ	Voorzitter	Zelf	Zelf	Zelf	Zelf + SHN	
10	2,5 min	5 min	3 min	5 min 5 min	2 min	5 min	5 min	5 min	5 min	7,5 min	50 min
11	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	10/10
12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1/10
13	-	-	-	X	-	-	-	-	-	-	1/10
14	-	-	X	X	-	-	-	-	-	X	3/10
15	Beperkt spreekrecht	Beperkt spreekrecht	Onbeperkt spreekrecht	Onbeperkt spreekrecht	Beperkt spreekrecht	Beperkt spreekrecht	Beperkt spreekrecht	Beperkt spreekrecht	Beperkt spreekrecht	Onbeperkt spreekrecht	B=7/10 O=3/10
16	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0/10
17	-	-	X	X	-	-	-	-	-	X	3/10
18	G.V.	SSV	G.V.	G.V.	-	SSV	-	G.V.	SSV	SSV	

Legenda:

- 1 = Datum
- 2 = Rechters
- 3 = Delict, omschreven feit op de tenlastelegging
- 4 = Verdachte aanwezig?
- 5 = Spreekgerechtigde(n) aanwezig?
- 6 = Rol van spreekgerechtigde(n)?
- 7 = Bijstand van de spreekgerechtigde(n)?
- 8 = Uitvoering van het spreekrecht?
- 9 = Door wie werd het spreekrecht uitgeoefend?
- 10 = Duur van het spreekrecht?
- 11 = Wordt er in het spreekrecht gesproken over de gevolgen van het delict?
- 12 = Wordt er in het spreekrecht gesproken over het bewijs?
- 13 = Wordt er in het spreekrecht gesproken over de schuld van verdachte?
- 14 = Wordt er in het spreekrecht gesproken over de strafmaat?
- 15 = Is het spreekrecht beperkt of onbeperkt?
- 16 = Wordt de spreekgerechtigde naar aanleiding van het spreekrecht beëdigd als getuige?
- 17 = Strafeis van de OvJ ten opzichte van de strafmaat van de spreekgerechtigde(n)?
- 18 = Wordt er in het vonnis verwezen naar de SSV, dan wel naar het slachtoffer / nabestaande(n)?
- G.V. = Genoemd in vonnis
- SHN = Slachtofferhulp Nederland
- SSV = Slachtofferverklaring expliciet genoemd in vonnis

Ad. 1. Datum

In totaal zijn er 10 strafzittingen bijgewoond bij Rechtbank Oost-Brabant, in de periode van 23 september 2016 – 8 november 2016, waarbij sprake was van het spreekrecht.

Ad. 2. Rechters

De volgende rechters zaten bij de zittingen:

Rechters	Aantal keer
• Bokhorst	1x
• Bossink	1x
• Dellen, van	1x
• Dijks	2x
• Donkersloot	2x
• Gameren, van	2x
• Gink, van	1x
• Ginniken, van	1x
• Heemskerk	2x
• Hendriks	2x
• Hettinga	2x
• Heuvel, van den	1x
• Kooijmans	2x
• Koolen	1x
• Snijders	3x
• Valckx	2x
• Vliet, van	1x
• Wielders	1x

Ad. 3. Delict, omschreven feit op de tenlastelegging

Bij de volgende feiten omschreven op de tenlastelegging is gebruik gemaakt van het spreekrecht:

• artikel 6 WVV 1994	2x
• artikel 245 Sr	1x
• artikel 249 Sr	1x
• artikel 282 Sr jo. 317 Sr	1x
• artikel 289 Sr	2x
• <u>artikel 300 Sr</u>	<u>2x</u>
	10 zaken

Ad. 4. Verdachte aanwezig?

Uit de tabel blijkt dat

- bij 10/10 zaken de verdachte aanwezig was.

Ad. 5. Spreekgerechtigde(n) aanwezig?

Uit de tabel blijkt dat:

- bij 10 zaken spreekgerechtigden aanwezig waren, met een totaal van 12 personen.
- In 8 zaken kwamen 10 personen opdagen.
- bij 2/10 zaken kwam niemand opdagen, 2 personen

Ad. 6. Rol de spreekgerechtigde(n)

Uit de tabel blijkt dat:

- In totaal bij 8/10 zaken iemand aanwezig was.
- In totaal bij 2/10 zaken niemand aanwezig was (gewelddelicten).
- In totaal waren er 12 personen die van het spreekrecht gebruik maken.
- Daarvan waren er 10/12 aanwezig.
- Bij 2 zaken, waren er 2 spreekgerechtigden.

Daarbij is onderscheid te maken tussen 'nabestaande(n)' en 'slachtoffer(s)':

- Slachtoffer(s)
 - In totaal wilden bij 5/10 zaken het 'directe' slachtoffer gebruik maken van het spreekrecht (5 personen van de 12 personen)
 - Bij 3/8 zaken waarbij een persoon aanwezig was, wilde het 'directe' slachtoffer gebruik maken van het spreekrecht (3 personen)
- Namens het slachtoffer
 - Bij 1/10 zaken was het slachtoffer te jong om zelf het spreekrecht uit te oefenen. Moeder van het slachtoffer heeft in deze zaak het spreekrecht uitgeoefend. Moeder was aanwezig. (1 persoon van de 12 personen)
- Nabestaande(n)
 - In totaal wilden bij 4/10 zaken, nabestaande(n) van het overleden slachtoffer gebruik maken van het spreekrecht (6 personen van de in totaal 12 personen)
 - Bij 4/8 zaken waarbij een persoon aanwezig was, wilden nabestaande(n) gebruik maken van het spreekrecht (6 personen)
 - Rol van de nabestaande(n)
 - Moeder en zus

- Zoon
- Vader en broer
- Moeder

Ad. 7. Bijstand van de spreekgerechtigde(n)

Uit de tabel blijkt dat:

- Bij 2/10 zaken de spreekgerechtigde(n) geen bijstand had (zelf ook niet aanwezig).
- Bij 8/10 zaken de spreekgerechtigde(n) bijstand had.
- Door wie?

○ Slachtofferhulp Nederland	6/10
○ Raadsman	2/10
○ ARAG	1/10
○ Tolk	1/10
○ Familielid	1/10
Totaal	11

Ad. 8. Uitvoering van het spreekrecht

Uit de tabel blijkt dat:

- In 9/10 zaken de verklaring werd voorgelezen.
- In 1/10 zaken het spreekrecht uit het hoofd werd uitgeoefend.

Ad. 9. Door wie werd het spreekrecht uitgeoefend?

Uit de tabel blijkt dat:

• Zelf	4/10
• Slachtofferhulp Nederland	1/10
• Familielid	1/10
• Voorzitter ter terechtzitting	1/10
• Officier van justitie	1/10
• Eerst zelf, vervolgens Slachtofferhulp overgenomen	1/10
• Eerst zelf, vervolgens voorzitter ter terechtzitting overgenomen	1/10
Totaal	10/10

Ad. 10. Duur van het spreekrecht

Uit de tabel blijkt dat:

- De totale duur van het spreekrecht in 10 zaken: 50 minuten is
 - Dat is per zaak, een gemiddelde van: 5 minuten
 - Dat is per persoon, een gemiddelde van: 4 minuten en 10 seconden

Ad. 11. Wordt er in het spreekrecht gesproken over de gevolgen van het delict?

Uit de tabel blijkt dat:

- In 10/10 zaken gesproken wordt over de gevolgen van het delict. (Kan worden aangemerkt als het beperkte spreekrecht)

Ad. 12. Wordt er in het spreekrecht gesproken over het bewijs?

Uit de tabel blijkt dat:

- In 1/10 zaken wordt er gesproken over het bewijs (1/12 personen, dat deed spreekgerechtigde zelf).

Ad. 13. Wordt er in het spreekrecht gesproken over de schuld van verdachte?

Uit de tabel blijkt dat:

- In 1/10 zaken wordt er gesproken over de schuld van verdachte (2/12 personen, dat deden de spreekgerechtigden zelf).

Ad. 14. Wordt er in het spreekrecht gesproken over de strafmaat?

Uit de tabel blijkt dat:

- In 3/10 zaken gesproken wordt over de strafmaat (4/12 personen, dat deden de spreekgerechtigden zelf).

Ad. 15. Is het spreekrecht beperkt of onbeperkt?

Uit de tabel blijkt dat:

- In 3/10 zaken gebruik wordt gemaakt van het onbeperkte spreekrecht.
- In 7/10 zaken gebruik wordt gemaakt van het beperkte spreekrecht.

Ad. 16. Wordt de spreekgerechtigde naar aanleiding van het spreekrecht beëdigd als getuige?

Uit de tabel blijkt dat:

- In 0/10 zaken de spreekgerechtigde als getuige is beëdigd.

Ad. 17. Strafeis van de OvJ ten opzichte van de strafmaat van het de spreekgerechtigde(n)

Uit de tabel blijkt dat:

- In 7/10 zaken niet gesproken wordt over de strafaat, dus is niet van toepassing.
- In 3/10 zaken de strafmaat enigszins overeen komt met wat de strafeis van OvJ.

Ad. 18. Wordt er in het vonnis verwezen naar de SSV, dan wel het slachtoffer / nabestaande(n)?

Uit de tabel blijkt dat:

- In 2/10 zaken niets naar voren komt uit het vonnis met betrekking tot het slachtoffer.
- In 4/10 zaken letterlijk in het vonnis wordt verwezen naar de SSV die ter terechtzitting is uitgesproken.
- In 4/10 zaken de SSV niet letterlijk is genoemd, maar het slachtoffer / de nabestaande(n) wel worden betrokken in het vonnis

Bijlage 3: Interview Rechter 1

Naam: mw. mr. Rechter 1

Functie: senior rechter

Datum: 1 november 2016

Doel interview: Het in kaart brengen van de visie van de respondent omtrent de mogelijke gevolgen van het onbeperkte spreekrecht in relatie tot de procesgang ter terechtzitting.

1. Hoelang heeft u al ervaring als rechter?

In het strafrecht al vijftien jaar

2. In hoeveel zaken heeft u tot nu toe te maken gehad met het onbeperkte spreekrecht?

Vanaf 1 augustus 2016 geteld, drie maanden, elke week zitting (MK), daar zit altijd wel een slachtoffer bij. Dat schat ik op 10 keer. Slachtoffers komen ook niet altijd naar de zitting.

3. Als het slachtoffer aanwezig is en gebruik wilt maken van het spreekrecht, hoe wordt dit door u ervaren? Wat zijn uw ervaringen tot nu toe met onbeperkte spreekrecht?

Ik vind het wel positief, als je zitting hebt kunnen slachtoffer zich melden voor het spreekrecht, ik heb dan liever dat ze zelf iets verklaren dan dat ze een SSV hebben en dat ik die dan moet voorlezen. Als het slachtoffer zelf iets verklaard, dan komt beter over, dat is authentieker als wanneer ik een verhaal (de SSV) voor ga lezen. Ik heb nog geen vervelende ervaringen gehad. De slachtoffers die willen spreken die vertellen toch heel vaak wel zoals het vroeger was: alleen over zichzelf, over wat het delict voor hun betekend heeft. Meer over gevolgen dan over bijvoorbeeld het bewijs. Dat heb ik nog nooit meegemaakt.

Ik vraag ook altijd: "wilt u voorin komen zitten?" dan kunnen ze naar verdachte kijken of "wilt u achter blijven zitten?". Meestal willen ze achter blijven zitten.

Ik heb nog nooit vervelende situaties gehad, soms wel bij ernstige zaken, zoals moordzaken, dat het slachtoffer kwaad word, dat het slachtoffer de verdachte aanspreekt. Dan zeg je als rechter vaak, dat slachtoffer dat via de voorzitter moet doen en dan worden ze meestal wel weer rustig.

Ik heb het idee dat het over het algemeen heel nette fatsoenlijke mensen zijn. Ik merk nog niet veel van de verandering.

Ik heb wel de angst dat het gaat gebeuren, zoals met de zaak van Van Den Hurk. Rechter 3 heeft laatst ook zo'n zaak gehad met een motorclub, dat het heel erg gaat uitlopen. Dat kan wel, dat risico zit er in. Maar ik zelf heb het nog niet meegemaakt.

4. Welke gevolgen denkt u dat het onbeperkte spreekrecht heeft voor de procesgang?

Wat ik wel heel vervelend vind is, laatst hadden we zo'n zaak, daar was er vergeten om de benadeelde partij op te roepen. Met als gevolg dat de zaak aangehouden moest worden. Dat zijn van die processuele gevolgen, die heel vervelend zijn. Iedereen is klaar om de zaak te behandelen en het is ook belangrijk dat die zaak zo snel mogelijk behandeld wordt, dan moet de zaak aangehouden worden omdat de benadeelde partij niet is opgeroepen. En dan baal je wel, dan denk je van "jee".

Of als het zo gaat zijn dat (en dat is bij de nieuwe wet) slachtoffers als getuigen worden opgeroepen. En dan hoeft je dat als rechter niet altijd toe te wijzen en die verzoeken zullen ook heel streng beoordeeld worden, maar als dat allemaal gaat gebeuren... Dan pakt dat wel negatief uit voor de procesgang, want dan gaat het uitlopen.

Als er een SSV wordt ingediend, die lees ik altijd, dan vraag ik op de zitting ook altijd “wilt u het zelf voorlezen, of zal ik het doen?”. Ik weet ook altijd wat erin staat, want ik lees het van te voren, maar dat gaat altijd over de gevolgen. Slachtoffers van ernstige delicten hebben recht op een advocaat en die advocaten die hebben een andere proceshouding. Als die advocaten echt op de processuele kant gaan zitten, zoals bij Van Den Hurk dan houdt het wel heel erg op.

5. U geeft aan dat het slachtoffer niet altijd bij de rechtszaak aanwezig is. Dit slachtoffer kan alsnog wel een SSV hebben ingediend. Wordt de SSV dan door de rechtbank alsnog voorgelezen? Of wordt dat bijvoorbeeld niet gedaan in verband met tijdbesparing?

Als er een SSV in het dossier zit, dan staat er ook vaak het verzoek bij om het ter terechtzitting voor te lezen en dan lees ik het ook gewoon voor.

6. Vindt u het niet “raar” om als onpartijdige rechter zijnde, andermans verwijtende slachtofferverklaring voor te lezen?

Nee, ik had dat toevallig afgelopen vrijdag. Slachtoffer was niet aanwezig bij de zitting en er was wel een SSV ingediend. Dan zeg ik eerst tegen de verdachte, ik ga nu de SSV voorlezen, maar ik wil nadrukkelijk zeggen dat dit niet mijn verklaring is, maar die van uw ex-vrouw. En of hij dat dan ook begrijpt, anders wordt het een heel raar en verwarrend verhaal.

En wat ik heel erg vind, als er een zedenzaak is, dan zie je van te voren al aankomen, dit wordt een vrijspraak, er zit gewoon veel te weinig bewijs in. Dan is het héél raar om een SSV voor te moeten lezen. Of als je denkt dat het meisje liegt, die heeft gewoon een excuus gezocht omdat ze te laat thuis was, of er kan van alles zijn. In zo’n geval vraag ik de OvJ het voor te lezen, want dan vind ik het wel raar.

Maar eigenlijk worden de schriftelijke slachtofferverklaringen altijd voorgelezen ter terechtzitting, ongeacht het slachtoffer er wel of niet is.

7. Wat vindt u positief aan het onbeperkte spreekrecht?

Het spreekrecht vind ik positief, dat mensen kunnen zeggen wat het voor hun betekent. De slachtoffers mogen van mij ook best wel zeggen dat verdachte het gedaan heeft en dat mag nu ook dankzij de wetwijziging. De slachtoffers mogen best kwaad zijn en hopen dat verdachte een flinke straf krijgt, dat vind ik echt niet erg als ze dat zeggen.

8. Wanneer gaat bovenstaande volgens u te ver?

Indien slachtoffers gaan schelden. Bij schelden dan gaan ze te ver, of als ze heel erg verwijtend doen naar de verdachte, dan zeg wel: “wilt u er rekening mee houden dat verdachte nog steeds verdachte is, hij heeft het dus nog niet gedaan.” Of als ze heel erg emotioneel worden, dat mag en ik kan me ook heel goed voorstellen zoals bij artikel 6 WvW 1994-zaken, als iemand een ander heeft doodgereden, of die persoon is zwaar gewond, dan snap ik dat je kwaad bent en dat je die man of vrouw dat verwijt. Ik vind dat dat best wel mag. Je kunt dan niet van een slachtoffer verwachten dat hij of zij heel rustig blijft. Dus in die zin is er wel wat veranderd. Ze mogen best hun mening geven en zeggen dat ze het hem of haar kwalijk nemen. Want voorheen was het zo dat slachtoffers zich bijvoorbeeld moesten beperken tot: “ik zit in een rolstoel en moet zoveel keer naar de fysiotherapie en ik loop bij de psycholoog”, maar nu mogen ze ook zeggen: “ik vind dat jij het gedaan hebt, jij moet uitkijken en je bent met alcohol op achter het stuur gaan zitten” dat vind ik allemaal nog wel legitiem.

Ik vind ook dat als je zelf zit, dat is een kwestie van ervaring hebben, dan leer je ook wel om dat te analyseren, om het gewoon binnen de fatsoensnormen te houden. Dat vind ik niet erg.

9. U heeft nog nooit iemand hoeven onderbreken met het spreken, omdat hij of zij te ver ging?

Nee, ja wel onderbreken, maar dat was gewoon op een rustige manier, dan blijft het allemaal nog te doen, dan is het niet belastend voor het procesgeding.

10. Worden de vorderingen / de SSV op tijd ingediend bij u?

Nee, daar kan ik heel kort in zijn. Dat is een grote frustratie. Dat heeft ook met kwaliteit te maken, dan heeft het slachtoffer spreekrecht en dan wordt de vordering met uitgebreide onderbouwing pas 's ochtends voor de zitting (die om 09:00 uur begint) op ons bureau, dat vind ik echt schandalig. In de wet staat dat het slachtoffer correct bejegend moet worden en dat zij recht heeft op informatie, dat vind ik heel terecht, maar dat geldt ook voor het parket, zij moeten ervoor zorgen dat wij de stukken op tijd hebben. Dat we niet op zitting nog eens moeten bladeren en doen. Dan kom je heel onvoorbereid over, terwijl de stukken te laat zijn en niet wij.

11. Hoe zou dit volgens u opgelost kunnen worden?

Het is niet alleen voor slachtoffers vervelend, maar ook voor de verdachte, die raadslieden van verdachte die balen er ook van. Als dit gebeurt, dan moet je constant de zitting schorsen, zodat de raadslieden het kunnen bespreken met cliënt. Dit neemt ontzettend veel tijd in beslag en op deze manier gaan zittingen dus onnodig uitlopen. Dat is wel heel belangrijk, dat dat proces aan de kant van het parket goed loopt, want dan is er ook rust op zitting. Dan heb je veel meer aandacht voor wat het slachtoffer zegt en ben je niet nog eens met tien andere dingen bezig, die je eigenlijk ook van te voren had kunnen doen, als we de stukken op tijd hadden gehad. Dat is wel echt een voorwaarde.

12. In hoeverre beïnvloed het onbeperkte spreekrecht u dan?

Het zou bij de strafmaat mee kunnen werken. Het beïnvloed een rechter wel, want wij lezen een papieren dossier en je bent gefocust op de bewezenverklaring en bij een ingewikkeld dossier bijvoorbeeld op het forensisch bewijs. We zijn allemaal mensen, we snappen ook wel dat wanneer je een klap krijgt, dat dat zeer doet, maar als zo'n slachtoffer dan verteld wat het voor haar en haar gezin heeft betekend en het is heel emotioneel... Wij zijn dan wel professioneel en je probeert met een strak gezicht te zitten, maar dat raakt je natuurlijk ook wel. Dat is altijd anders dan dat je het slechts op papier ziet.

Ik had vorig jaar een moordzaak, van een jongen die een meisje had vermoord van 16 jaar oud. Op zitting vertelde haar moeder dat ze altijd samen met haar dochter boodschappen deed en dat ze haar dochter zo mist... Dat is zo emotioneel en dan besef je heel goed wat die jongen gedaan heeft en dat doet er wel toe. Als je dan die kleine details hoort, kun je je toch wel goed inleven in die situatie.

Ik heb ook het idee dat het gemiddelde slachtoffer die hier bij de rechtbank komt, ook onder de indruk is van de hele setting. Je zit dan tegenover drie rechters, er zit parketpolitie in de zaal, het maakt toch indruk zo'n zittingszaal, dus dan ga je niet zo snel schreeuwen of schelden. Ik denk eerder dat slachtoffers timide zijn dan dat ze stennis schoppen. Dus problemen met betrekking tot de orde zie ik niet. Het enige probleem wat dan voor kan komen, is dat de zitting uitloopt, of dat je de zaak aan moet houden en dat is wel ontzettend jammer. Al denk ik wel, stel een zedenzaak, meisje heeft een raadsman bij zich, dan zal die raadsman ook wel drie keer nadenken, want A: hij wilt niet dat slachtoffer als getuige wordt gehoord... Vaak willen slachtoffers dat de zaak zo snel mogelijk wordt afgedaan, dus zij hebben er totaal geen belang bij aanhouding. Die willen gewoon klaar zijn met de zaak.

Maar om terug te komen op je vraag wat ik positief vind aan het onbeperkte spreekrecht... ik vind het over het algemeen toegevoegde waarde hebben voor het slachtoffer, want ik weet ook zeker dat het effect heeft. Als het een integer slachtoffer betreft, die echt z'n hart verteld wat het betekend heeft, dan neem je dat toch mee naar de raadkamer en ik denk dat het strafverzwarend werkt.

13. Als een zitting dan toch uitloopt, hoe kan dat volgens u ondervangen worden?

Er is wel eens gefilosofeerd om het uit elkaar te halen, eerst de bewezenverklaring en dan op een aparte zitting de schadevergoedingsprocedure, maar daar ben ik niet zo'n

voorzitter van. Zeker bij de strafmaat, zoals ik net al zei, is het wel van belang wat het slachtoffer te vertellen heeft.

Het enige wat ze moeten doen, is ons genoeg tijd geven om een zaak te behandelen, want er wordt zes weken van de voren appointeert. Dan weet je vaak nog niet of iemand het spreekrecht komt uitoefenen. Als je appointeert, moet de rechter zelf een inschatting maken of er bij die zaak iemand het woord zou willen voeren. Dan neem je van te voren al meer tijd om zo'n zaak te behandelen. Dan anticipeer je dus op wat er kan gebeuren. Het zou ook een idee zijn, wanneer je meerdere MK's op een dag hebt, om de heftigste zaak, aan het einde van de dag te behandelen. Als het dan uitloopt, is het wel vervelend, maar dan houd je geen andere zitting op.

14. Bij wat voor soort zaken ziet u vaak dat mensen gebruik willen maken van het spreekrecht? Of wat voor soort zaken juist niet?

Bij zedenzaken vaak niet, door bijvoorbeeld angst, maar zedenzaken zijn ook erg privacy gevoelige zaken, daar komt zelden iemand spreekrecht uitoefenen. Moordzaken daarentegen wel vaak, daar zie je vaak nabestaanden, daar kun je donder op zeggen. De nabestaanden willen vaak wat vertellen en daar moet je gewoon op voorhand tijd voor inruimen. Bij openlijk geweld, daarvan hadden we laatst ook een jongen en hij was gigantisch toegetakeld en toen ik het idee, hij komt die jongen en dat deed hij ook. Dan kun je er al een beetje rekening mee houden, dan plan je dus ruimer.

Daarbij is het nogmaals heel belangrijk dat we op tijd over de stukken beschikken. Zoals aanstaande vrijdag heb ik een zaak, de raadsman van het slachtoffer heeft zich in augustus al gemeld. Dan weet je dat er wat gaat komen. Er moet een vordering komen, anders neem je geen raadsman, maar tot op heden hebben we niks ontvangen. Daar kunnen we wel kwaad om worden, maar we hebben het nog niet voor elkaar gekregen om dat goed te regelen.

15. Dus we kunnen concluderen dat de ernst van de gevolgen tot nu toe wel mee vallen?

Ja, tot nu toe heb ik er weinig last van, gelukkig.

Maar even een slag om de arm, de wet is per 1 juli in werking getreden, ik denk dat nog niet iedereen precies weet hoe het werkt. Dat de slachtoffers dus eigenlijk niet weten welke rechten ze nou eigenlijk hebben. Het kan zijn over een jaar, dat mensen door krijgen dat ze verder mogen gaan dan alleen de gevolgen, dat het dan anders wordt.

16. Ik ben bij het Slachtofferloket geweest en er werd mij toen verteld dat hun werkwijze niet is veranderd sinds de invoering van de nieuwe wet. Ze sturen de slachtoffers er niet op aan om helemaal los te gaan tijdens het spreekrecht...

Ik kan me wel voorstellen dat wanneer slachtoffers een raadsman hebben en die het dossier opvragen bij de OvJ en het dossier dan gaan bestuderen... De raadsman om getuigen gaat vragen. Als het slachtoffer dan een soort van derde partij gaat worden, dan kost het allemaal natuurlijk wel veel meer tijd, maar dat heb ik nog niet meegemaakt. Wanneer dit wel gebeurt, zullen wij als rechters streng zijn bij het toewijzen van de getuigen. Bij een verdachte moet je namelijk heel terughoudend zijn, want het verdedigingsbelang is er al gauw. Terwijl we bij slachtoffers strenger moeten zijn met afwijzen, dan moet het wel heel duidelijk zijn dat het echt nodig is om die getuige te horen.

17. Zijn er dingen die u anders zou willen zien m.b.t. het onbeperkte spreekrecht?

Ik vind het jammer dat het zo onbeperkt is geworden. Slachtoffers kunnen zich nu ook uitgebreid over de strafmaat uitlaten. Daar zijn wij (de rechters) voor zijn en dat is een slachtoffer niet. En daarnaast, kun je iemand niet beperken in een onbeperkt recht. Hoeveel moet je iemand laten praten? Ik zou het niet weten. Je hebt namelijk geen enkel argument om te zeggen dat je iemand gaat beperken in zijn recht.

Bijlage 4: Interview Rechter 2

Naam: mw. mr. Rechter 2

Functie: rechter

Datum: 1 november 2016

Doel interview: Het in kaart brengen van de visie van de respondent omtrent de mogelijke gevolgen van het onbeperkte spreekrecht in relatie tot de procesgang ter terechtzitting.

1. Hoelang heeft u al ervaring als rechter?

Ik heb al tien jaar ervaring.

2. In hoeveel zaken heeft u tot nu toe te maken gehad met het onbeperkte spreekrecht?

Tot nu toe in ongeveer 5 zaken

3. Hoe wordt dit door u ervaren?

Ik vind het twee kanten hebben. Ik vind niet dat de nadruk moet komen te liggen tijdens te zitting op het slachtoffer, omdat ik echt vind dat wij hier een contradictoir proces voeren: OvJ tegen verdachte en teveel aandacht voor het slachtoffer doorkruist dat. Daarnaast vind ik wel dat het slachtoffer aandacht moet krijgen en in die zin vind ik het spreekrecht ook wel terecht.

4. Maar u heeft verder geen nare of negatieve ervaringen met het spreekrecht tot nu toe?

Nee. Er is hier wel een zaak geweest in juli of augustus meteen, die was heel confronterend met een motorclub, maar daar was ik zelf niet bij. Verder heb ik meegemaakt, een zaak van een jongen die zijn zusje, moeder en oma heeft gedood en dat was ook erg indrukwekkend.

Gisteren was het aan de orde, toen liep het enigszins uit de hand in de zin... Dat waren twee leeftijdsgenoten van elkaar. De verdachte was wel minderjarig en het slachtoffer niet geloof ik en daar ontstond wel een soort van controverse op de zitting over wat er nou was gebeurd. Dat vind ik dan niet helemaal de bedoeling en dat is ook best een beetje lastig voor de rechter om dat in de hand te houden. Ik zat toen niet zelf voor. Dan vraag ik mezelf af, hoever laat je dan het spreekrecht van het slachtoffer gaan?

Het spreekrecht gaat best ver, slachtoffer mag natuurlijk alles verklaren, er mogen ook vragen gesteld worden aan het slachtoffer over de toedracht. OvJ mag dat doen, verdediging mag dat doen. Dat vind ik wel een afweging, iets waar je ook door ervaring leert om mee om te gaan. Het is denk ik ook wel goed, dat is tenminste mijn ervaring, om vrij vroeg in het proces dat spreekrecht te laten uitoefenen. Dan is er namelijk ook nog niet zoveel gezegd voor verdachte, anders kunnen ze daar op in haken in het spreekrecht. Ik ben daar zelf vrij strikt in, maar gisteren zag ik de situatie ontstaan dat het spreekrecht eigenlijk pas aan het einde van de behandeling aan bod kwam, dus ook nadat de persoonlijke omstandigheden waren behandeld, dan zie je toch dat in de verklaring van het slachtoffer ook wordt ingegaan op die persoonlijke omstandigheden. Terwijl ik dat niet zo passend vind in de verdere behandeling van de zaak.

5. Met het gevaar dat slachtoffer dan als getuige wordt beëdigd?

Ja, maar ook persoonlijke meningen over de verdachte. Terwijl ik daar als rechter geen behoefte aan heb, vanuit het slachtoffer gezien. Het mag wel, maar ik vraag er niet naar. Ik heb het ook nog niet meegemaakt.

6. Dus over het algemeen vallen de gevolgen van het spreekrecht wel mee?

Ja. Wat ik er heel positief aan vind, is dat het slachtoffer meer inzicht krijgt in de persoon van de verdachte en de hoop ook dat het slachtoffer meer begrip krijgt voor de persoonlijke

omstandigheden en de beweegredenen van verdachte. De verdachte kan er namelijk niet altijd wat aan doen, het wordt hem wel aangerekend, maar er zijn omstandigheden dat er sprake is van verminderde toerekening enz. Dat kan begrip kweken bij het slachtoffer voor de omstandigheden. Dat vind ik de positieve kant ervan. Dat heb ik ook al meerdere keren meegemaakt, dat ik dan een slachtoffer met het hoofd zag schudden van ja, ik snap het wel. Het is niet goed te praten, maar enig begrip ontstaat er dan wel. Je wordt dan ook geconfronteerd met de persoon van verdachte, ik kan me voorstellen dat als je iets ergs meemaakt dat in je gedachte zon verdachte bijvoorbeeld een hele grote enge man was, daar ga je over fantaseren. Terwijl het misschien maar een heel klein, iel mannetje is, waarvan je denkt, jeetje heeft hij dat allemaal gedaan?

7. Dus het eventueel uitlopen van de zitting, door het spreekrecht, kan volgens u ondervangen worden door:

- Vrij vroeg in het proces het spreekrecht uit te laten oefenen;
- Wanneer het spreekrecht uit de hand dreigt te lopen, of qua tijd gaat uitlopen, als voorzitter zijnde de orde goed te bewaren?

Ja, dat klopt.

8. Als positief gevolg gaf u aan dat het slachtoffer op deze manier meer inzicht krijgt in verdachte. Denkt u ook dat het een positieve werking heeft voor slachtoffer zelf?

Ja, ik denk ook dat een deel van de worsteling waarmee slachtoffer zelf mee zit, dat dat wel een stukje bevrijding kan geven. Het slachtoffer kan zich op die manier gehoord voelen.

9. Heeft u er last van dat de vorderingen m.b.t. het spreekrecht (te) laat worden ingediend, bijvoorbeeld dezelfde ochtend nog?

Ja, dat gebeurt, wij moeten daar toch wel op anticiperen. Daar ben ik niet blij mee, zeker niet als het een uitgebreide verklaring is, je wilt het toch even doorlezen, wat erin staat en wat je kunt verwachten. Je kunt niet zeggen dat je de vordering daarom niet in behandeling neemt. Maar het zou zeker een verbeterpunt zijn. Eigenlijk moet Slachtofferhulp daar achteraan.

10. Mijn ervaring met het onbeperkt spreekrecht is dat het inderdaad meevalt. Van die tien zaken die ik heb bijgewoond, was er een zaak waar de slachtoffers (nabestaanden) expliciet op de strafmaat in gingen. Maar verder houden slachtoffer zich vooral bij de gevolgen die het feit teweeg heeft gebracht...

Misschien weten slachtoffers ook niet welke rechten ze erbij hebben gekregen? Ze kunnen wel een strafadvies geven, maar dat is niet iets waar de rechtbank rekening mee hoeft te houden. Het is ook wel een taak van Slachtofferhulp om slachtoffers daarin te begeleiden / erover te informeren.

11. In hoeverre beïnvloed het spreekrecht u als rechter?

Bij levensdelicten en zeer ernstige delicten kan het uitgeoefende spreekrecht zeker indruk maken.

12. Neem je dat ook mee in de beslissing?

Nee, maar het zit natuurlijk wel in alle afwegingen die je maakt, daar mag je met alle omstandigheden rekening houden, zowel met de omstandigheden van verdachte, als met de omstandigheden van het slachtoffer. Een goed uitgeoefend spreekrecht doet natuurlijk wel wat met je. Dat is ook wel de bedoeling van het spreekrecht. Met name dan wat dat met een verdachte doet. Dat wordt ook altijd gevraagd op zitting: "wat doet dat nou met je?". Gisteren had ik op zitting een hele moeilijke (minderjarige) jongen en het advies was een voorwaardelijke jeugd-TBS en zelfs die verdachte zei dat de slachtofferverklaring hem wel wat deed. Of dat nou echt is wat hij zegt, of niet echt, dat is altijd wel moeilijk in te schatten. Vooralsnog ga je er vanuit dat het echt is en dat het gemeend is.

13. Ik denk dat je dat ook wel kan inschatten, dat ervaring dat ook leert.

Ja, zeker, maar soms wordt het natuurlijk ook wel overdreven verteld, alle angsten die

beschreven worden, door een keer in de billen knijpen. Dat hebben we onlangs gehad, een meisje dat fietste in het donker, die werd door een jongen achterna gezeten waarop hij vervolgens haar bij de billen greep. €500,- schadevergoeding komt dan best wel weer overdreven over.

14. Slachtoffers willen of durven niet altijd aanwezig te zijn bij de terechtzitting. Dit slachtoffer kan alsnog wel een SSV hebben ingediend. Wordt de SSV dan door de rechtbank alsnog voorgelezen? Of wordt dat bijvoorbeeld niet gedaan in verband met tijdbesparing?

Ik als voorzitter lees het altijd voor. Ik zeg dan ook altijd nadrukkelijk dat dit is de slachtofferverklaring is, dat dit hetgeen is wat slachtoffer op papier heeft gezet en dat ik dat ga voorlezen. Indien ik denk dat verdachte dat niet snapt, of wanneer de SSV te lang is, dan vat ik het samen. Dit geldt ook voor onbetamelijke dingen, zodra die erin staan lees ik het ook niet voor, maar ook dat is nog niet voorgekomen.

15. Wanneer gaat een slachtoffer volgens u te ver?

Als er scheldwoorden worden gebruikt. Wanneer ik de SSV voorlees en er staan scheldwoorden in, dan lees is deze niet letterlijk op, maar zal ik zeggen dat er scheldwoorden worden gebruikt in de verklaring. Ook wanneer er ongefundeerd slechte dingen over de verdachte worden gezegd, bijvoorbeeld wanneer er algemeenheden worden geuit of discriminatie, zoals kut Marokkaan of kut hoer. Dat gaat mij echt wel te ver. Dan wordt er vriendelijk verzocht om even te dimmen. In het ergste geval, wanneer het echt te ver gaat, zou ik zeggen dat ik het spreekrecht zou beperken of zelfs stopzetten. Dat is wel even zoeken. Over het algemeen merk ik niet veel verschil met het oude recht. Mensen mochten toen ook al spreken, over de gevolgen en dat doen ze nu nog steeds. Ik heb ook nog niet meegemaakt dat de OvJ / raadsman verdachte vragen ging stellen aan het slachtoffer.

Overigens vind ik ook wel echt dat het beperkt moet blijven tot het spreekrecht, dat ik er niet voor zou zijn dat er ook echt een strafadvies komt van het slachtoffer (adviesrecht). Dat is het hele punt waar het slachtoffer in het ongelijk kan worden gesteld en het is al vaak zo dat hun vorderingen niet altijd worden toegewezen. Vaak is voor een slachtoffer, de verdachte ook daadwerkelijk de dader. De verdachte is pas de dader van het feit, wanneer wij hem daar voor veroordelen. Als er dan sprake is van een vrijspraak en slachtoffer heeft een strafadvies gedaan, kan dat heel zwaar vallen.

16. Zijn er dingen die u anders zou willen zien, of zijn er dingen die volgens u veranderd moeten worden aan het onbeperkte spreekrecht, m.b.t. de procesgang ter terechtzitting?

Ik vind het jammer dat het zo onbeperkt is. Ik vind het prima de kring voor nabestaanden is uitgebreid, daar was namelijk behoefte aan. Wat ik er jammer aan vind is dat het zo breed is geworden, dat het echt een onbeperkt recht is geworden, dat slachtoffers zich ook over de strafmaat uit mogen laten. Dat vind ik, omdat ik denk wij (de rechters) daarvoor zijn en de OvJ en dat een slachtoffer dat niet is. Dan moeten we natuurlijk ook nog gaan kijken in hoeverre zich dat in de praktijk gaat voordoen. Je kunt iemand niet beperken in een onbeperkt recht. Hoeveel moet je iemand laten praten? Ik zou het niet weten. Je hebt namelijk geen enkel argument om te zeggen dat je iemand gaat beperken in zijn recht. Er worden geen handvaten gegeven en dat vind ik heel slecht. Ik vind het nog steeds een contradictoir proces, waarin verdachte centraal staat en het moet niet zo zijn dat alle aandacht naar het slachtoffer gaat. Het is terecht dat de rechten er zijn gekomen en dat het is, maar ik vond het prima zoals het was: spreken over de gevolgen. Dat gebeurt nu in de meeste gevallen ook, maar de kans dat ze het over de straf hebben is erg groot.

Bijlage 5: Interview Rechter 3

Naam: dhr. mr. Rechter 3

Functie: senior rechter.

Datum: 9 november 2016

Doel interview: Het in kaart brengen van de visie van de respondent omtrent de mogelijke gevolgen van het onbeperkte spreekrecht in relatie tot de procesgang ter terechtzitting.

1. Hoelang heeft u al ervaring als rechter?

Tien jaar.

2. In hoeveel zaken heeft u tot nu toe te maken gehad met het onbeperkte spreekrecht?

Niet zoveel, ik denk vijf à zes zaken.

3. Wat zijn uw ervaringen tot nu toe met onbeperkte spreekrecht?

Vanaf het moment dat het onbeperkte werd en dat dus alles mocht, was dat niet een hele goede ervaring. De vraag is of dat alleen daarmee te maken heeft, in de zin van, dat de verklaringen van de benadeelde vreselijk waren. Ik denk dat dat voor een deel ook onder het oude systeem had gekund. Het had natuurlijk wel met het nieuwe systeem te maken, er werd wat gezegd over de op te leggen straf en er werd veel meer gericht op de verdachte zelf. Dat is ook wel erg wennen, maar dat werd op zo'n manier gedaan, zo ongenueanceerd, dat ik me er niet gemakkelijk bij voelde. Ik vond het geen fijne ervaring.

4. Waar lag dat aan?

Het spreken zelf duurde lang. In de twee zaken waar het echt op de nieuwe manier is gegaan... In de ene zaak duurde het 45 minuten en in de andere zaak 30 minuten. Dat is langer dan dat we gewend waren.

5. Ik ben bij tien zaken geweest in kader van mijn onderzoek en in die zaken duurde het spreekrecht niet langer dan tien minuten eigenlijk

Ik denk ook dat de twee zaken die ik noem, uitzonderingen waren. In een zaak kwamen drie mensen aan het woord, waarvan een persoon ook nog briefjes voor zich had liggen, om namens anderen te spreken. Op deze manier duurt het wel erg lang. In die zaak kwamen een aantal neven kwam nog voorbij en wat zij zeiden kwam eigenlijk allemaal op hetzelfde neer: verdachte moest volgens hun aan de hoogste boom gehangen worden. Dat hoor ik dan tien keer achter elkaar. Dan zit je daar wel ongemakkelijk en je kunt er niet zoveel aan doen. Dat waren de momenten dat ik dacht, jee als dit het is, als dit de winst zou moeten zijn... Dit zijn wel de twee uitschieters. Verder heb ik, wat jij ook als ervaring noemt, geen verschil gemerkt. Over het algemeen vallen de gevolgen mee, het is meer dat het kan, maar het hoeft niet. Meestal houden de slachtoffers het ook wel bij de gevolgen van het delict.

6. Het is meer dat er uitzonderingen kunnen zijn?

Ja en dat wekt bij mij de vraag op, hoe moet je daar met de planning rekening mee houden? Ga je voor de kans dat het gebeurt? Of neem je het risico dat het maar tien minuten duurt? Ik denk dat het samenhangt met het soort zaak. Moordzaken worden sowieso al ruim ingepland, maar daar wilt vaak iemand spreken. Bij (dodelijke) verkeersongevallen zou ik zeker de ruimte nemen, dat zijn de zaken waar het vaak wel het meest emotioneel aan toe gaat.

7. Indien het dan “lang” duurt, wordt daar dan iets van gezegd?

Nee in de zaken die we tot nu toe hebben gehad niet. We hebben het er naderhand over gehad, of je er wat aan kunt doen, welke tools je hebt. Ik vind het heel lastig om daar iemand in te begrenzen, zeker als iemand een naaste heeft verloren. Moet je op het moment dat het “lang” duurt dan zeggen: “goh het is mooi geweest”, ik vind dat toch heel moeilijk.

Ik kan me er wel iets bij voorstellen als iemand te ver gaat in bepaalde uitspraken. Wanneer iemand niet meer fatsoenlijk is, is dat veel meer een reden om in te grijpen. Als iemand langer van stof is, tja... vervolgens mag de advocaat van verdachte ook anderhalf uur lang aan het woord. In zo'n geval kun je de advocaat ook niet onderbreken, dus waarom bij slachtoffers/nabestaanden wel? Ik denk dat je dit voor een groot deel gewoon moet accepteren, dat mensen de tijd ervoor nemen. Misschien is er meer te verwachten van hoe de slachtoffers worden begeleid, bijvoorbeeld vanuit Slachtofferhulp. Daar kunnen ze zeggen dat een boodschap niet lang hoeft te zijn om 'm goed over te brengen. Als Slachtofferhulp een beetje aan verwachtingsmanagement kan doen: wat een slachtoffer kan verwachten op een zitting en wat vooral niet.

8. Bij de twee zaken die u noemt, was daar bijstand van Slachtofferhulp?

Bij de zaak waar het spreekrecht 30 minuten duurde niet en bij de zaak waarbij het spreekrecht 45 minuten duurde wel. Maar goed, dat er iemand van Slachtofferhulp bij is wilt niet zeggen dat iemand ook naar je luistert. Wat kun je er ook tegen doen? Soms heb je mensen, die willen het gewoon op hun eigen manier doen en daar is verder ook niets mis mee, maar dan loop je dus het risico dat het uitloopt. Ik vind wel dat Slachtofferhulp de kaders moet uitleggen, ze moeten niet doen alsof het nieuwe systeem er niet is. Het is er nou eenmaal, maar dan moeten ook de risico's die eraan hangen, uitgelegd worden. Bijvoorbeeld, als iemand teveel vertelt, dat diegene in de getuigenbank terecht kan komen. Maar in die zin die ik op de zitting weinig mogelijkheden en dat moeten we maar gewoon accepteren.

9. Hebt u het wel eens meegemaakt dat slachtoffer op de getuigenstoel terecht kwam?

Nee gelukkig nog niet. Ik denk ook dat dat wel los loopt. Daar beslis je als rechter zijnde ook zelf over. Als een slachtoffer iets zegt over de zaak, kan de rechter, advocaat van de verdachte en OvJ vinden dat het relevant is, dan moet dat dus omgezet worden in een getuigenverklaring onder ede. Dan kun je niet zomaar meer alles roepen.

10. Op een dergelijk moment kan de zitting natuurlijk wel uitlopen?

Ja, dat kan gaan uitlopen. Wat ook kan, als er iets compleets nieuws komt, dat de zitting wordt geschorst. Dan zou een rechter-commissaris dus het verhoor moeten doen, op een rustig moment. Als dat gebeurt, kun je niet verder met de zaak. Maar, dat is wat mij betreft tot nu toe theorie, ik heb het nog niet meegemaakt.

Ik heb het overigens wel eens meegemaakt onder het oude systeem, dat een benadeelde toch van alles zei, dat gebeurde toen ook, maar toen had je de mogelijkheid om te zeggen: "dat mag niet, je mag daar niet over praten", maar sommigen deden dat toch. Toen hebben we wel een keer iemand als getuige gehoord. Dat was al vooruitlopend op het nieuwe systeem. Diegene ging de gedane aangifte opnieuw vertellen ter terechtzitting, maar met hele andere details en dat is wel raar natuurlijk. Naar aanleiding daarvan is benadeelde als getuige gehoord. Ik vind het in dat opzicht wel de taak van Slachtofferhulp om slachtoffers daarover te informeren, dat je op zich wel alles kunt zeggen, maar dat dat niet zonder gevolgen blijft, dat je daardoor dus als getuige kunt worden gehoord.

11. Wat vindt u positief aan het onbeperkte spreekrecht?

Je wilt het als rechtbank vaak zakelijk bekijken, zonder te veel emotie. Er is nu nog meer ruimte voor het slachtoffer om te laten zien (horen) wat het feit voor hem of haar heeft betekend. Dat vind ik in die zin positief, dat er ruimte is om die kant aan te geven. Zeker als een slachtoffer het goed kan verwoorden. Dat aspect kun je wel meenemen in hoe erg het feit is. Bijvoorbeeld bij een woninginbraak, waar spullen overhoop worden gehaald en/of spullen met emotionele waarde worden meegenomen. Mensen kunnen daar enorm onder leiden, dat komt ook beter over als je dat ook daadwerkelijk hoort. De stem van het slachtoffer vind ik iets heel positiefs.

Het probleem is dat het in een aantal gevallen niet zo zwart-wit is. Als je willekeurig persoon wordt overvallen, ben je echt een slachtoffer. Maar als je in een problematische relatie van alcoholmisbruik, borderline en agressie problematiek van beide, als je dan in elkaar geslagen wordt door je partner, maar je ziet aan alle kanten dat de aangever ook een grote bedenkelijke rol heeft gespeeld, of in zaken waar het bewijs niet zo dik is, dan vind ik het veel lastiger. Dan zit je soms zelfs met kromme tenen. Iemand presenteert zich dan als slachtoffer, met de meest heftige reacties, dan kun je wel je twijfels krijgen.

Ik vind het wel heel positief dat een slachtoffer een stem heeft in de rechtszaal, dat vind ik wel echt een meerwaarde hebben.

12. Positief voor het emotionele herstel van het slachtoffer?

Ik weet niet of dat eraan kan bijdragen. Ik vind wel dat het een rol moet hebben in dit proces. Het moet voor je beslissing ook wel enige relevantie hebben. Als het alleen maar is om iemand z'n trauma's te laten verwerken, dat vind ik dan nogal iemand om daar dan iedereen mee op te zadelen. Misschien moet je dat niet in de rechtszaal doen, dat zou ook op een andere manier kunnen.

Wat ik eigenlijk het liefste zou willen, als je een slachtoffer echt tot zijn recht wilt laten komen in de rechtszaal, in het proces, dan zou het slachtoffer, vind ik, pas aan het woord moeten komen als je de schuldvraag heb beantwoord. Dat kan voor de straf, maar wel pas als blijkt dat verdachte veroordeeld gaat worden. Als je dan de slachtofferrechten uitoefent, dan komt dat veel sterker over, want dan heb je al een dader. Dan voorkom je dus ook dat er eigenlijk helemaal geen bewijs is, maar tegelijkertijd een slachtoffer al wel helemaal los gaat.

Het is ook lastig als je verdachte schuldig veroordeeld, maar de verdachte zelf ontkent. Als hij bekent is het makkelijker, dan weet je zeker dat je de dader en het slachtoffer hebt. Als dat voorkomt kun je ook een gesprek aan gaan. Ik heb dat wel eens meegemaakt (onder het oude systeem) bij een overval. Verdachte bekende zo oprecht, dat slachtoffer zei: "hier kan ik wat mee". Uiteindelijk hebben slachtoffer en dader elkaar zelfs de hand geschud. In dat geval leidt het nog toch iets, maar als het alleen maar enorm gepolariseerd is terwijl er nog geen schuldvraag is beantwoord, dan zit je in een moeilijke positie. Maar ik vind het niet negatief dat slachtoffer een rol speelt, het kan namelijk ook een bron van informatie zijn. Ook andersom, het is niet alleen hoe erg het allemaal is, maar bijvoorbeeld binnen relationele sfeer, kan een slachtoffer ook aangeven dat ze het eigenlijk al hebben uitgepraat en dat een (gevangenis)straf geen toegevoegde waarde heeft. Dat kan ook een slachtofferverklaring zijn en die zijn erg nuttig om te horen. Dan is dat strafdoel (van vergelding voor het slachtoffer) weegt wat minder zwaar.

In de zaak die ik benoemde, dat was een verkeersongeval, was het hoogste nog niet hoog genoeg. Dat is het enige wat eruit kwam. Je kunt ook niet van iedereen verwachten, zeker niet als je bijvoorbeeld je kind hebt verloren, dat je daar heel rationeel in staat. Dat verwacht ik ook helemaal niet. Alleen dan vraag ik me wel af, waar je dan, in dit geval, drie kwartier naar zit te luisteren? Alle frustraties die er dan uit komen, wat voegt dat dan toe in de rechtszaal? Als iedereen, min of meer, goed in staat is om zijn of haar standpunt naar voren te brengen en niet te emotioneel of niet te onredelijk wordt, kun je eigenlijk met elke regeling wel uit de voeten, zo'n nieuwe slachtofferregeling dus ook. Maar heel veel mensen blijken er toch niet zo goed toe in staat.

Het nieuwe systeem maakt bijvoorbeeld ook mogelijk dat Slachtofferhulp of een advocaat het spreekrecht voor zijn rekening neemt, indien iemand daar niet toe in staat is. Als daar goed gebruik van gemaakt wordt, dan komt het ook gefilterd binnen. Maar als je van die hysterische figuren hebt die halverwege de zaak, de zaal uitlopen, dat heb ik ook al een aantal keer meegemaakt, wat moet je daar nou mee?

13. Als het slachtoffer niet aanwezig is, eveneens als Slachtofferhulp, een advocaat of andere bijstand, voelt u zich dan als voorzitter zijnde geroepen om de SSV voor te

dragen/lezen?

Nee, helemaal niet, als de zaal dan ook nog leeg is... Als je met verdachte in gesprek kunt, als iemand dus wel bekend, als iemand ontkent is het echt zinloos, dan doe ik het liever inderdaad aan de hand van een gesprek. Als er dan dingen staan in de verklaring die mij opvallen, gevolgen bijvoorbeeld, dan noem ik dat wel. Maar helemaal voorlezen? Nee. Dat doe je ook niet met andere processtukken, je gaat ook niet een hele aangifte voorlezen. Waar zit dan het verschil? Het systeem van de wet is dat de rechtbank het voorleest en veel mensen vinden dat heel ongelukkig omdat het duidelijk een partij verklaring is. Ik zou het heel fijn vinden als de OvJ dat soort verklaringen voorleest, of nog liever iemand van Slachtofferhulp als die aanwezig is, maar niet de rechtbank. Daarna vind ik het heel lastig, zeker omdat je met de schuldvraag zit en zeker als iemand ontkent, om dan daarna als het ware te vragen aan verdachte: "als u dit nou zo hoort, wat vindt u daar nou van?". Persoonlijk heb ik ook wel een beetje moeite met die vraag, als iemand ontkent, dan wek je ook een soort van de indruk van, kijk eens hoe erg het is. Daar kom je dus niet uit. Je wilt niet de indruk wekken, dat je als rechter achter die verklaring staat. Dat vind ik best lastig, als de verklaring er wel is, maar er niemand is om die verklaring voor te lezen. Hoe je daar dan mee om moet gaan. Als je 'm dan al moet voorlezen... Slachtofferhulp kan nog met enige emotie de SSV voordragen, maar als rechtbank of rechter zijnde, kun je dat niet doen. Als je je gaat inleven in die rol, dan wek je meteen de indruk dat je het eens bent met de SSV. Dus... Dan krijg je zo'n robot stem en dat is ook drie keer niks, ook met het oog dat er door het nieuwe systeem verder gaande dingen in kunnen staan.

14. In hoeverre wordt een rechter beïnvloed voor een SSV?

Ik ben van mening, je bent ook maar een mens, dus als je iets leest of iets ziet... Als je wettig bewijs hebt, dan denk je automatisch aan de overtuiging die je uit een ander stuk haalt. Als er in een verklaring iets staat, wat jou nieuw inzicht geeft, dan gaat dat in je hoofd meespelen, dat kan niet anders. Ik heb het niet snel hoor, dat ik uit een SSV iets haal. Meestal borduurt een SSV voort op wat er al ligt. Maar als dat zo is, dan kan het zeker wel beïnvloeden. Door alles wat je ziet en hoort, word je beïnvloed, alle indrukken neem je mee. In de raadkamer wordt er ook gezegd dat een SSV oprecht overkwam, dan heb je een indruk. Voor het zelfde geldt zit iemand kei hard te liegen want de beste toneelspelers zitten er tussen, heb ik inmiddels wel gemerkt. Niet alleen slachtoffers, ook verdachten, die met tranen in zijn ogen ontkent. Daarna lees het hoger beroep en heeft verdachte ter terechtzitting nog bekend. Ik vertrouw ook helemaal niet op mijn intuïtief, die moet je wel laten meewegen, maar je moet er heel voorzichtig mee zijn. Je kunt finaal de mist in gaan.

15. Heeft u verder nog een toevoeging, of iets wat u kwijt wilt?

Ik denk dus gewoon zekerheidshalve iets ruimer plannen, ik zou daar niet moeilijk over doen. Ook om een hoop stress te voorkomen bij jezelf. Je moet tijdens een rechtszaak niet op de klok moeten kijken als iemand tien minuten aan het woord is. Dan heb ik namelijk gewoon liever aan half uur langer de tijd, met de gedachte, misschien gaan de slachtoffers de tijd volpraten en anders ga je toch gewoon alvast raadkameren? Dat is dan weer niet helemaal in lijn met de gedachte, het moet zo vol mogelijk gepland worden, maar je moet ook aan de procespartijen denken. Ik denk dat je heel veel kunt ondervangen door iets ruimer te plannen in de risicozaken, in de zin van, daar krijg je emotionele verklaringen. Het zou ook heel veel ondervangen als de vorderingen etc. op tijd worden ingediend, dat is namelijk echt een drama. Ik krijg soms dezelfde ochtend nog vorderingen van 100 pagina's, echt onbegrijpelijk. Daarnaast zou het ook helpen als Slachtofferhulp van te voren een beetje kan aangeven, wie er wilt spreken en hoelang ongeveer, als het echt omvangrijk is, dat scheelt echt heel veel. Al weet je het maar een week van te voren, dan kun je de zaak anders voorbereiden, dan kun je bedenken waar je tijd kunt inlopen, of er gewoon op rekenen dat het iets lange kan duren, scheelt ook al. Het wekt namelijk irritatie, want misschien onbewust toch terug kan kaatsen naar een slachtoffer en die kunnen er persoonlijk niks aan doen. Dus waar het dan blijft liggen?

Bijlage 6: Interview Rechter 4

Naam: dhr. mr. drs. Rechter 4

Functie: senior rechter

Datum: 11 november 2016

Doel interview: Het in kaart brengen van de visie van de respondent omtrent de mogelijke gevolgen van het onbeperkte spreekrecht in relatie tot de procesgang ter terechtzitting.

1. Hoelang heeft u al ervaring als rechter?

Vanaf 2005 bij strafrecht, dus bijna twaalf jaar ervaring. Senior rechter geworden in 2009.

2. In hoeveel zaken heeft u tot nu toe te maken gehad met het onbeperkte spreekrecht?

Dat is nog maar erg beperkt, ik schat in drie tot vijf zaken.

3. Hoe is tot nu toe uw ervaring met het onbeperkte spreekrecht?

Tot nu toe heel goed eigenlijk. Ik heb aangekondigd dat ik heel erg zou gaan klagen, maar dat heeft meer met de wetgeving te maken. De wetgeving vind ik namelijk bar en boos. Waar wij bang voor waren is dat slachtoffers allerlei dingen zouden gaan zeggen over de bewezenverklaring, heeft hij het wel of niet gedaan, wat voor straf zou hij moeten krijgen en dat je dan een soort sfeer van volksgericht zou krijgen, maar dat valt heel erg mee. Meestal spreken de slachtoffers over de gevolgen en niet over het bewijs. Een mooi voorbeeld is wat ik twee weken geleden had, dat is hét schoolvoorbeeld zoals ik vind dat slachtofferspreekrecht moet zijn. Dat ging over een oudere man, die is geliquideerd...

Ja, ik wil eigenlijk zeggen, je had erbij moeten zijn...

4. Dat was ik ook!

Oh! Wat goed. Dat vond ik nou ontroerend, aangrijpend en het was precies van, wat voor leed is mij aangedaan. Moeder van het overleden slachtoffer oefende het spreekrecht ter plekke uit haar hoofd uit, dat was ook uitzonderlijk trouwens. Dan denk ik, dáár gaat nou slachtoffer spreekrecht over. We zeiden ook in de raadkamer: "zo moet het zijn". Maar je hebt soms ook wel van die agressieve klanten die dan ...

Was jij ook bij die vader die zijn huis in de brand had gestoken. Vader ging scheiden. En dat wilde hij zijn dochters en zichzelf niet aan doen, dus heeft zijn huis in de brand gestoken met zichzelf en zijn dochters erin...

5. Nee, daar was ik niet bij, ik ken de zaak overigens wel.

Mooi, dan weet je ook precies waar het over gaat. De oudste dochter in die zaak, heeft een slachtofferverklaring voor laten lezen door haar advocaat, ze was zelf niet bij de zitting aanwezig. Zij zei bijvoorbeeld in die verklaring dat ze niks meer met haar vader te maken wilde hebben, dus daar zie je een familie drama via een slachtofferverklaring... en die vader zit daar in de zaal, ja, dat hoort natuurlijk bij een slachtofferverklaring. Ze zei dan niet dat hij zwaar gestraft moest worden... maar dan wordt het wel erg intiem he? Dan zie je zo'n familiedrama, en de dochter die dat in de zaal zegt (laat zeggen), dat vind ik dan al op de rand. Met een agressieve toon...

Aan de andere kant, het hoort er wel bij. Ze mag best zeggen, "vader heeft het gedaan, het is afschuwelijk en ik wil niets meer met je te maken hebben". Dat is natuurlijk wel een consequentie van zijn daad. Maar, als ik er over nadenk, ik vind het zo pijnlijk.

6. Dus het voorbeeld van het spreekrecht van de moeder die u net gaf, zo hoort het volgens u te zijn? Spreken over de gevolgen?

Ja, zoals het oude spreekrecht was. Wat dat geeft ook iets aan over de ernst van het misdrijf

en dat is ook wat wij als rechters mee beoordelen. Je gaat zwaarder straffen, als de slachtoffers meer leed hebben ondervonden.

7. Ik ben zelf bij een tiental zaken geweest, daar heb ik het onbeperkte spreekrecht geobserveerd, ik houd dan bijvoorbeeld de tijd bij en of de slachtoffers beperkt of onbeperkt spreken... Maar over het algemeen is mij opgevallen dat mensen zich voornamelijk kort en bij het beperkte deel van het spreekrecht houden

De zaak van Rechter 3 (verkeersongeval met de motorclub), dat is ons schrikbeeld. Dat was in het begin en dat was meteen raak. Als het goed is hebben slachtoffers ook voorafgaand aan de zitting, overleg gehad met de OvJ, er zit vaak iemand van Slachtofferhulp bij, waarop je ook, denk ik ook, zegt als OvJ of Slachtofferhulp van: "dat zou ik nou maar niet zeggen als ik u was". Met als gevaar ook, dat zij als getuige beëdigd moeten worden. Dat hebben we ook liever niet. Dat is wel iets waar we alert op moeten gaan worden, als het slachtoffer gaat zeggen: "ik herken hem", dan heb je: "Ho, wat gebeurt hier?!" Maar dat heb ik gelukkig nog niet meegemaakt.

8. Bent u er bang voor dat het gaat gebeuren, of verwacht u dat het gaat gebeuren?

Ik was er zeker bang voor, maar nu ik de eerste ervaringen heb, denk ik, het valt allemaal wel mee.

Ik herinner me nog wel, dat was wel voor 1 juli 2016, er was een verkeersongeval, waarbij de vrouw van de Feyenoord-keeperstrainer, daarom was het ook een geruchtmakende zaak, om het leven is gekomen. Dat was de fout van een vrachtwagenchauffeur. Het was ook een mediagevoelige zaak (Omroep-Brabant). Toen liet de nabestaande, man van overleden vrouw, een slachtofferverklaring voorlezen en daar zei hij bijvoorbeeld "want ja, je weet hoe het gaat met vrachtwagenchauffeurs, die gaan te laat slapen, staan te vroeg op, rijden te lang door". De verdachte was een jonge man, die zat in de zaal als een wrak, dan denk ik, "doe dat nou niet, die jongen kan er ook niets aan doen". Dat vind ik dan jammer. Dat is bijna leedtoevoeging. "Die stomme vrachtwagenchauffeurs", werd er gezegd, maar de vrachtwagenchauffeur was er helemaal kapot van. Aan de andere kant, kun je het jezelf ook wel weer voorstellen dat iemand zo reageert. Je bent toch de weduwnaar en je bent heel boos en verdrietig. Maar goed, dat zijn echt uitzonderingen. Het valt dan eigenlijk toch wel weer mee.

9. U bent dus van mening dat er weinig negatieve gevolgen uit het onbeperkte spreekrecht voortvloeien?

Dat klopt. Ik denk zeker niet dat de zaken erg aan uitlopen qua tijd. Die angst heb ik ook nooit gehad. Een slachtoffer gaat niet een preek van half uur houden, dat heb ik echt nog nooit gehad. Op het moment dat het slachtoffer belastend gaat verklaren... Het slachtoffer is ook gehoord bij de politie, dus waarom zou je dan op zitting ineens met nieuwe, belastende feiten komen? Dat zou heel raar zijn en heel onwaarschijnlijk. Een slachtoffer zwijgt echt niet en als er herkenning is, is er allang een foto voorgehouden, van is dit hem nou wel of niet?

10. Wanneer zou u een verklaring 'te lang' vinden duren?

Ik zou het niet gauw te lang vinden, maar ik vind een kwartier toch al wel aan de lange kant. Maar ook al is het een half uur, dan zou ik het lang vinden, maar het zou nooit langer dan een half uur zijn. Indien het wel langer duurt dan een half uur, dan moet dat maar. Ik zou zeker niet ingrijpen. Heb ik ook nog nooit gedaan. Vaak is het spreekrecht ook niet langer dan de SSV die is ingediend en deze is maximaal een pagina of twee. Het spreken moet ook wel aan slaan.

Een zaak waar men veel last heeft gehad van het spreekrecht is de Van Den Hurk-zaak. Ik heb zelf toentertijd de "Benno L-zaak" gedaan. Bij die zaak waren 45 ouders aanwezig, de tenlastelegging bestond uit 45 feiten, filmpjes, kinderen. De ouders zaten natuurlijk in de zaal en die wilden van hun spreekrecht gebruik maken. Zij vonden dat ze spreekrecht hadden, maar dat was toen nog niet (officieel) zo. In het nieuwe recht zou dat wel zo zijn geweest.

Dan zou je dus 45 ouders hebben, die van hun spreekrecht gebruik maken, dan ben je natuurlijk zo een dag verder. Dat moet dan maar. Net als bij "Robert M", dan is dat maar zo. De ouders van die kinderen zijn natuurlijk ook terecht, totaal geschokt. Die man heeft ongewild hun kind gefilmd. Daar zou ik geen moeite mee hebben. Benno L, was een verschrikkelijk zaak. Tijdens terechtzitting werd er ook geroepen in de zaal, daar moest je echt de orde houden. Toen ik het vonnis uitsprak, werd er luidkeels vanuit de zaal "slappe zak" naar me geroepen. Zo'n verschrikkelijke zaak wordt beheerst door de slachtoffers. Ik vind dat ook terecht, het is afschuwelijk dat je kind, vaak verstandelijke beperkt, gefilmd word. Vreselijk.

11. U heeft dus eigenlijk helemaal geen negatieve punten m.b.t. het onbeperkte spreekrecht?

Nee, dat klopt, ik zit in mijn geheugen te graven, maar er komt niets in me op. Ik heb de laatste tijd vaker gehad dat er een SSV lag en dat deze werd voorgelezen, maar spontaan spreekrecht, komt bijna nooit voor. De SSV wordt (als het goed is) voorafgaand aan de zitting ingediend, dus je weet ook al wat er ongeveer gaat komen, want je weet wat erin staat, hoelang het ongeveer zal duren. Daar kun je op anticiperen. Wat ik wel lastig vind en daar kijk ik wel tegenop, dat je bijvoorbeeld in een slachtofferverklaring mensen echt te ver gaan, zoals in de zaak met de motorclub: "die klootzak, je moet hem in beton gieten en dan in het water gooien". In zulke situaties grijp je in, maar op grond waarvan, wat is dan mijn argument? Ik zou het echt niet weten. Tegelijkertijd denk ik, deze manier van spreken wil ik helemaal niet. Het slachtoffer vind het namelijk wel en dat vind ik het lastige. Het is mij nog niet overkomen, maar als het gebeurd, wat is dan mijn argument om te zeggen dat ik niet wil dat slachtoffer dat zo zegt?

12. Heeft u er last van dat de vorderingen (SSV) te laat worden toegezonden / ingediend?

Nee, daar heb ik geen last van. Ook al krijg ik de vordering dezelfde ochtend, dan maak ik een kopie en geef ik deze aan verdachte, van: leest u maar mee. Dat doe ik dan wel, maar dat is logisch.

13. Dus over het onbeperkte spreekrecht in de praktijk bent u erg te spreken, maar niet over de wetgeving zelf?

Nee, dat slachtoffers zich over het bewijs mogen uitspreken... dat vind ik zo belachelijk, dat is een juridische vraag en daar gaan wij over. Ook over de strafmaat eigenlijk, ik kan me er wel iets bij voorstellen als iemand zegt: "ik vind dat hij zwaar gestraft moet worden", maar stel nu dat een slachtoffer zegt, wat ik ook wel gehad heb... Dat was een politieagent, ook een verkeersongeval, politieagent die ernstig gewond raakte, als burger. Door dat ongeval kon de politieagent het politiewerk niet meer doen, last van haar rug, komt waarschijnlijk nooit meer goed, een paar keer geopereerd. Dat slachtoffer ging spreken, indrukwekkend, heel beheerst, ze zei onder andere dat ze verschrikkelijke last had van haar rug, dat ze elke dag pijn heeft en dat ze daardoor dus het politiewerk niet meer kan doen. Het slachtoffer zei dus, dat ze vond dat hij niet gestraft hoefde te worden, omdat die man er ook niks aan kon doen, het was maar een ongeluk. De chauffeur zat ook als wrak voor ons. Dan denk ik ja, en nu, moet ik nu minder zwaar gaan straffen? Eigenlijk wel. De straf is namelijk ook vergelden en het slachtoffer wilde helemaal niet vergolden worden terwijl ze in tranen vertelde hoe erg ze leed. De chauffeur en het slachtoffer hadden steeds contact met elkaar, ze hadden goede gesprekken gehad (dader-slachtoffer gesprekken). Perfect. Het was eigenlijk gewoon mediation. Rechtszaak was bij wijze van spreken niet eens nodig geweest. Dus, als het slachtoffer zegt dat er zwaar gestraft moet worden, ga je dat dan ook doen? Of, als het slachtoffer zegt van nou, laat maar, het is goed zo, ga je dan niet straffen? Daar zie je aan de idiotie van dat slachtoffers zich over een straf mogen uitlaten. Waarom vraag ik me af. Wat moeten wij daar als rechters mee? Is dat dan voor het rouwproces? Dat is eigenlijk het hele idee, het slachtoffer moet gehoord worden. Het zou een argument kunnen zijn dat het goed is voor het emotionele herstel. Maar je geeft het slachtoffer dus het gevoel, alsof je als

rechter daar iets mee doet. Dat is niet zo, wij doen er niets mee. Het is misleidend. Zijn wij er nou voor de rouwverwerking? Doe dat dan bij slachtofferzorg of bij de OvJ. Het helpt blijkbaar wel in de zittingszaal. Maar, ja, dat bedoelde ik met voorbeeld wat ik noemde, als een slachtoffer dat zegt... en nu, moet ik dan niet gaan straffen? En dan komt dat op rechtspraak.nl, waar wordt gezegd dat de rechter het slachtoffer heeft gehoord en dat de rechter niet heeft gestraft. Nou, dan zijn de rapen gaar, dus dat doen we dan maar niet. Dus ik ben erg tegen de wetgeving, maar de praktijk heb ik eigenlijk helemaal geen last van. Het is natuurlijk ook gewoon politieke wetgeving. Teeven wilt daarmee goede sier maken. Het idee wat erachter zit is dat slachtoffers tot nu toe te weinig aandacht krijgen, maar dat is gewoon niet waar. Dat merk je nu ook, want ik zie geen verschil in de praktijk (vergeleken met de oude wetgeving). Het is allemaal symboolwetgeving, schrijf dat maar op in je scriptie!

14. Wat verwacht u in de toekomst nog van het onbeperkte spreekrecht?

Ik ben benieuwd hoe het zal gaan bij zedenzaken. Wat nou als je weer een “Benno L-zaak” krijgt? Hoe zal het dan gaan? Rechter X heeft ook zoveel last van het spreekrecht bij de Van Den Hurk -zaak. Als er weer een “Benno L-zaak” komt, met nu bijvoorbeeld 35 ouders, dan kun je er donder op zeggen dat zij gebruik willen maken van het spreekrecht. Daar moet je dan gewoon een dag voor uittrekken. Het is niet anders. Daar zou ik echt geen moeite mee hebben. Daar moet je rekening mee houden in je planning, want dat is voor ouders echt verschrikkelijk om te weten wat er met je kind(eren) gebeurd. Daarbij komt dat het goed is voor verdachte om nog eens te horen wat hij heeft aangericht, dat vind ik dan weer wel. Ik vraag ook altijd aan verdachte: “wat vindt u hier nou van? Of “wat doet het nou met u, wilt u hier iets op zeggen?”. Dat is een standaard vraag. Ik vind het wel belangrijk om er even over te praten.

15. Denkt u dat er op het spreekrecht geanticipeerd kan worden? Bij wat voor soort zaken ziet u bijvoorbeeld dat mensen vaak gebruik willen maken van het spreekrecht? Of bij wat voor soort zaken juist niet?

Ja, bij zedenzaken is het onderbuik gevoel veel sterker: “wat een klootzak, viezerik”. Bij verkeersongevallen wilt men ook vaak wel spreken. Als je daar rekening mee houdt met het inplannen kan dat een hoop schelen. Misschien valt het dan mee en ben je een half uur eerder, maar dan kun je alvast gaan raadkameren. Bij zedenzaken, waar veel slachtoffers zijn, moet je er gewoon de tijd voor nemen. In mijn optiek ben je dan ook geen dag “kwijt”, het moet gewoon gebeuren. Dat is toch heel goed. Dat neem je ook mee in je vonnis, in die zin neem je het dan wel mee, misschien spreek ik mezelf nu een beetje tegen, het leed wat verdachte heeft aangericht, zoals blijft uit de slachtofferverklaring. Dat noteer je wel.

16. Dus het spreekrecht beïnvloedt een rechter wel?

Ja, het is ook meer dat je in je vonnis er nog eens naar kan verwijzen.

17. Zijn er dingen die u anders zou willen zien, of zijn er dingen die volgens u veranderd moeten worden aan het onbeperkte spreekrecht, m.b.t. de procesgang ter terechtzitting?

Mijn bezwaar tegen de uitbreiding van het spreekrecht is dat slachtoffers zich gaan uitlaten over beslissingen die de rechter moet nemen: het bewijs en de strafmaat. Zeker de bewijsvraag is een juridische vraag (zoals maar weer blijkt uit de uitspraak in de zaak Nicole van den Hurk). En bij de strafmaat is het leed dat het slachtoffer is aangedaan niet alles bepalend. Je geeft het slachtoffer ook het idee dat wat hij zegt van invloed is op de beslissing. Geldt dat dan ook voor een slachtoffer die juist vindt dat de verdachte niet of mild moet worden gestraft?

Nog altijd geldt dat verdachte pas de dader is als hij is veroordeeld. Zoals ik al zei, in de regel zal het niet zo'n vaart lopen ter zitting, maar het wordt lastig als een slachtoffer wraakzuchtig is. Wanneer grijp je dan in als rechter? Lastig, want het spreekrecht is onbeperkt. Wat mij betreft had alles bij het oude mogen blijven: alleen spreekrecht over de ondervonden gevolgen van het delict

Bijlage 7: Interview Rechter 5

Naam: mw. mr. Rechter 5

Functie: rechter

Datum: 14 november 2016

Doel interview: Het in kaart brengen van de visie van de respondent omtrent de mogelijke gevolgen van het onbeperkte spreekrecht in relatie tot de procesgang ter terechtzitting.

1. Hoelang heeft u al ervaring als rechter?

Ik heb al tien jaar ervaring.

2. In hoeveel zaken heeft u tot nu toe te maken gehad met het onbeperkte spreekrecht?

Eigenlijk heel weinig. Het grappige is dat je in al die zaken sindsdien daarmee te maken heb gehad, maar dat ik nog geen een keer echt heb gemerkt dat het daadwerkelijk al op die manier werd uitgevoerd. Ik heb nog niet dezelfde ervaring gehad zoals Rechter 3, waar werd geroepen “hij heeft het gedaan”, “wat ik hier allemaal hoor, klopt niet”. Er is een keer een mevrouw geweest die, toen ze van haar spreekrecht gebruik maakte op zitting zei: “hij zegt wel dat hij het niet was, maar ik zie hem hier en ik herken hem toch echt”. Dus eigenlijk nog heel weinig dat mensen daar echt gebruik van maken. Want, in die zin, word het kennelijk nog niet zo breed uitgedragen. We zijn er allemaal wel heel bang voor, omdat het natuurlijk extreem veel tijd gaat kosten.

Met de wetgeving zelf ben ik het helemaal niet eens. Dat vinden wij als rechter helemaal niks, omdat het er eigenlijk voor zorgt, in theorie, dat mensen van alles vanuit hun onderbuik en hun serieuze gevoel kunnen roepen, maar het staat volkomen los van de juridische werkelijkheid. Jij bent natuurlijk bij een aantal grotere zaken wezen kijken, waarin we van te voren al zeggen “we begrijpen hoe moeilijk het is voor de nabestaanden enz. maar we gaan nu kijken in juridisch perspectief, bijvoorbeeld de moordzaak in Rosmalen, daar was de moeder van het overleden slachtoffer, die ook heel erg binnen de lijnen bleef met het spreekrecht. Zij had het voornamelijk over de gevolgen en niet “jij was het enz.”. Maar in theorie kan een moeder gewoon zeggen: “hij was het”, “het is belachelijk als jullie niet...”. Ook al gebeurt het nog niet, ik denk dat het in Amsterdam al veel meer is dan hier. In Amsterdam heb je sowieso advocaten die veel agressiever zijn. Zoals in de zaak van Van Den Hurk, dat is waar we bang voor zijn. Dat bijvoorbeeld een advocaat zoveel stampij gemaakt over de rechten van een slachtoffer/nabestaande. Dat is waar wij bang voor zijn, je krijgt een vertroebeling van het juridische. Aan de ene kant kun je je ook wel voorstellen vanuit de maatschappij gezien, dat dat helemaal niet zo erg is, want zij vinden namelijk dat het te weinig aan bod komt. Maar wij zijn heel erg gebonden aan, is er wel voldoende bewijs? Of is er redelijke twijfel? Als er redelijke twijfel is, dan kun je wel denken met je onderbuik: “hij was het”, maar daar mag je niet op veroordelen.

3. Ja, want ik denk dat slachtoffers nog wel eens vergeten dat een verdachte een verdachte is en pas de dader is wanneer de rechter hem veroordeeld voor een delict.

Ja, dat denk ik ook. Dat is zeker op het moment er maar heel erg gefocust is op een verdachte, wat vaak ook wel tunnelvisie genoemd wordt. Als er in een onderzoek heel erg op een verdachte wordt gefocust en er wordt vrijgesproken, dan is dat ongelooflijk onbevredigend voor slachtoffers. Dan heb je namelijk niemand waar je naar kunt wijzen. Als het dan ook nog een zaak is waarbij iemand bijvoorbeeld wordt vrijgesproken, maar waar wel aanwijzingen zijn, maar net niet voldoende en dan is er toch nog redelijke twijfel... dan zou je als slachtoffer zijnde eigenlijk het liefste willen roepen: “die rechters kunnen helemaal niets, die snappen het niet en ik weet het wel”. Die mogelijkheid heb je eigenlijk nu al, als je dat

onbeperkte spreekrecht hebt. Vooralsnog wordt het door slachtofferhulp redelijk gestuurd, maar ik denk dat dat een kwestie van tijd is, als ze los willen, kunnen ze los.

Waar ik heel bang voor ben, is dat je iets krijgt, zoals ze in Duitsland al hebben: Nebenkläger, dat het slachtoffer een medeaanklager wordt. Dat het slachtoffer ook gewoon mag zeggen dat hij of zij onderzoek heeft gedaan en dat dit en dat ook nog bewijs is. Dat mag nu volgens mij al. Slachtoffers mogen volgens mij al stukken inbrengen, dat gebeurt nog niet, maar het mag wel. Daar zijn wij met z'n alle wel huiverig voor. Aan de andere kant denk ik, als het gebeurt, dan gebeurt het. Wij zullen gewoon de wet uit moeten voeren. We hebben in het verleden ook te maken gehad met voorstellen voor minimum straffen, daar hadden we ook heel veel moeite mee. Dan heeft dat wetsvoorstel het net niet gehaald omdat het kabinet viel, maar de wet beperking taakstraf, is al een beperking op onze eigen beslissingen. We hebben ook het gevoel door het slachtoffer een grotere positie te geven... en ook al het woord "slachtoffer", heb ik heel veel moeite mee. Net zoals een verdachte een verdachte is, is het slachtoffer niet altijd al een slachtoffer. Soms is hij of zij wel een slachtoffer, maar niet per se van deze dader. Soms is het slachtoffer alleen maar een aangever en is het maar de vraag of hij of zij een slachtoffer was. Dus het woord alleen al...

4. Zoiets zei Rechter 3 ook ja... Hij zei dat het slachtoffer eigenlijk pas in het proces moet komen wanneer vaststaat dat het slachtoffer ook daadwerkelijk een slachtoffer is en dan ook daadwerkelijk dan betreffende dader.

Ja, maar dat is niet in alle gevallen waar. Want soms is het natuurlijk, neem het voorbeeld van de rechtszaak van 31 oktober jl., die meneer is dood, dus hij is slachtoffer. Of dat nou van verdachte is of van iemand anders, die meneer is slachtoffer en daarmee is zijn familie ook slachtoffer. De vraag is alleen, of zijn familie slachtoffer is van de verdachte. Ze hebben de positie in het proces gekregen als slachtoffer ten opzichte van de verdachte. Dat is een verkeerde benoeming, maar, ja, hoe moet je het anders noemen? Wij omzeilen het vaak, we zeggen nabestaande(n) bij dat soort zaken. We zeggen benadeelde partij als er ook een vordering is, want dat zijn ze wel, iemand heeft zich gesteld als benadeelde partij. Meestal als er een slachtofferverklaring is, die kun je niet anders noemen want het heet officieel zo.

Soms moeten wij de SSV ook voorlezen en daar heb ik persoonlijk ook grote moeite mee, maar dat heeft meer te maken met de manier waarop Slachtofferhulp vaak die teksten voorkauwt. Ik had ooit met Rechter 4 een SSV en die begon met: "oh, oh, oh, wat gebeurt er nu?", dat moet je natuurlijk nooit zó opschrijven en ik moest dat voorlezen!

"Was je er ook bij, bij die zaak waar een meisje op beeld was?"

Nee.

In die zaak werd de SSV van een 12-jarig slachtoffertje opgenomen op beeld door Slachtofferhulp en werd getoond ter terechtzitting. Dat was eigenlijk ook gewoon te gênant voor woorden, dat maakt het nou niet bepaald sterker. Wij hebben een naïeve insteek, althans ik niet, maar heel veel collega's hebben het idee dat kinderen niet liegen, maar dat is wel zo.

5. Maar tot nu toe vallen de (negatieve) gevolgen best mee?

Ja, we maken ons vooral zorgen over de druk die het geeft op je zittingsrooster, hoeveel tijd het in gaat nemen. Tot nu toe valt het heel erg mee.

6. Dit is het vijfde interview dat ik afneem en in de voorgaande interviews komt het wel naar voren dat rechters van mening zijn dat er rekening gehouden kan worden met het soort feit (wat op de tll) staat, dat je op basis daarvan kan inschatten of mensen willen spreken ja of nee.

Daar ben ik het ook mee eens, dat je er met appointeren rekening mee kunt houden.

7. In interviews die ik tot op heden heb afgenomen, was Rechter 4 het meest positief over het spreekrecht, hij is van mening dat het maar gewoon moet gebeuren, ook al duurt het een dagdeel, dan is dat maar zo.

Rechter 4 is heel pragmatisch en heeft heel veel empathie voor de verdachte, maar ook voor het slachtoffer. Ik denk dat zijn houding op zich goed is, het heeft geen zin om je er aan te ergeren. Als het moet gebeuren, moet het gebeuren. Betekent alleen wel, dat indien je er geen rekening mee houdt met het appointeren en heel vaak is dat ook zo, je hebt dan nog niet de SSV en je weet nog niet of mensen willen spreken, dat je enorm in de problemen kunt komen. Stel nou je hebt een artikel 6 WVV 1994-zaak, verkeersongeval met een dodelijke afloop, vaak wordt daar 60 à 90 minuten voor gepland, maar heel vaak hebben we er twee of drie achter elkaar. Stel je nou voor dat in die eerste zaak, daar heel ruimte voor genomen wordt en de personen van die andere zaken zitten te wachten. Dat maakt het, dat je minder achterover kunt zitten op het moment dat het een zaak is, waarbij je heel de dag hebt. Als de moeder van het slachtoffer in de zaak van 31 oktober jl., drie uur lang had willen spreken, prima, want in die zaak hadden we heel de dag de tijd. Anderzijds loop je er tegen aan dat je op een gegeven moment met andere mensen te maken hebt die ook slachtoffer zijn. Zelfs als ze geen slachtoffer zijn, een verdachte zit ook in spanning, een raadsman heeft ook nog andere afspraken. Dat zijn allemaal dingen, dat ik denk, het gaat er niet om dat we dat slachtoffer niet willen horen, maar dat je denkt, we moeten ook nog verder. Dat zijn allemaal dingen die oneigenlijk zijn, maar die ook meespelen.

8. Zou het schelen als je de vorderingen / SSV eerder tot je beschikking hebt?

Ja en het beroerde daaraan is, is dat we heel vaak zien dat ze dus wel degelijk heel veel eerder al ingediend zijn, ook de SSV, maar dat ze pas heel laat zijn toegevoegd aan het dossier, of zelfs pas op de zitting. Hoe vaak zitten wij op de zitting niet voor Jan Joker: "we hebben een vordering benadeelde partij". Dan heeft de OvJ er nog een en de raadsman van verdachte ook nog een. Dan gaan we eerst zitten kwartetten, dat komt al ontzettend onprofessioneel over, maar ik vind het echt gênant.

9. Bij de zaak van 31 oktober jl. had Slachtofferhulp mij al een maand van te voren geïnformeerd, dat er sprake zou zijn van spreekrecht. Ik had aan de griffier van die zaak gevraagd of dat ook daadwerkelijk zo was, want ik kon er zelf niets over vinden. De behandeling van de zaak was op maandag (31 oktober) en vrijdag (28 oktober) werd er pas bekend gemaakt dat moeder van het overleden slachtoffer daadwerkelijk wilde spreken...

Ja en dit was een uitzonderlijk geval, ik heb eigenlijk in al die jaren nog nooit meegemaakt wat die moeder deed, zonder tekst, gewoon uit haar hoofd. Dat komt wel veel beter aan, dan dat je een tekst voorleest. Dat wil overigens niet zeggen dat voorlezen niet echt is, maar het gewoon vertellen, dat komt recht uit het hart. Ik vond ook dat ze dat heel goed deed, in de zin dat ze het heel erg beperkte tot zichzelf. Het was wel duidelijk dat ze verdachte ervoor verantwoordelijk hield, maar dat wist ze toch nog redelijk binnen de perken te houden. Ze zei wel iets in die trant. Het was eigenlijk het perfecte voorbeeld van het spreekrecht, dat vonden wij als rechters allemaal. Het was heel oprecht, hoe het voor haar was. Oplezen is soms ook oprecht, sommige mensen hebben gewoon veel meer houvast nodig. Wij realiseren ons echt wel, dat voor ons die zittingszaal natuurlijk een vast werkplek is, maar voor heel veel andere mensen niet. Wij zitten als rechters al hoger, in die toga. Wij kunnen wel denken dat we waanzinnig benaderbaar zijn, bij een MK ben je nog minder benaderbaar denk ik, als je een op een zit en de zittingszaal zit niet vol, dan kun je nog wel eens afdwalen, maar je blijft dáár hoog achter die houten bank zitten. Dat krijg je nooit helemaal weg, het blijft afstand.

10. Je noemt dingen waar jullie als rechters bang voor zijn, hoe denkt u dat dat ondervangen kan worden in de praktijk? Heeft u daar ideeën bij?

Als wij van te voren toch een indicatie kunnen krijgen, hetzij via Slachtofferhulp, hetzij op een andere manier, hoeveel tijd iemand nodig denkt te hebben. Dan kunnen we daar ook al zes

weken van te voren, op het moment dat wij de zitting moeten appointeren, rekening mee houden. Dat zou zeker helpen.

Wat natuurlijk ook zou helpen, is het weer terugdraaien, maar dat gaat niet gebeuren, het wordt alleen maar meer. Ik ben het wederom met Rechter 4 eens met betrekking tot de wetgeving. Ik vind het eigenlijk niet kunnen dat een slachtoffer of nabestaande zich mag uitlaten over bijvoorbeeld de straf en het bewijs. De slachtoffers/nabestaanden worden niet gehinderd door enige juridische kennis en ook niet gehinderd (en terecht) door enige rem. De nuance hoef je dan niet te hebben, als slachtoffer, maar wij wel, daarom zijn wij ook maar mensen. En, als je ergens persoonlijk bij betrokken ben, mag je niet op die zaak zitten.

11. Voor sommigen slachtoffer is de hoogste boom nog niet hoog genoeg en als er een vrijspraak komt is het helemaal een teleurstelling.

Klopt. Ik heb met Rechter 4 en Rechter X de “Benno L-zaak” gedaan. Wij hebben hem uit mijn hoofd zeven jaar opgelegd. Ik weet nog dat Rechter 4 het vonnis aan het voorlezen was, daar werd toen vanuit de zaal van alles geroepen. Mensen vinden dat gewoon veel te laag. Terwijl als je gewoon strikt kijkt naar wat daar gebeurd was, geen penetratie, niks, het waren wel veel feiten, maar het was allemaal aan de buitenkant. We hebben alle beelden bekeken. We hebben andere, ernstigere zaken meegemaakt hier, dan was zeven echt een goede straf. Het Hof heeft er zelfs zes jaar van gemaakt. Je doet het alleen voor heel veel mensen niet goed, omdat dat onderbuik gevoel er zit en het is hun kind. Dat snappen wij als rechter zijnde ook wel. Die nuance mag je niet altijd maken, maar het is niet leuk om dat allemaal over je heen te krijgen. Wij denken ook wel met het “menselijke”, maar je moet kijken naar alle aspecten: het juridische, effecten voor het slachtoffer, wat er speelt bij de dader, of het iemand is die er daadwerkelijk mee aan de slag wilt, of iemand er wel of niet volledig voor verantwoordelijk is. Ik snap wel dat je daar niet zo op wilt letten als je voelt dat je slachtoffer bent. Dat maakt het werken soms wel lastig.

12. Wat vindt u positief aan het onbepaalde spreekrecht?

Ik kan eigenlijk niks benoemen wat ik echt positief vind.

Bijlage 8: Interview Rechter 6

Naam: mw. mr. Rechter 6

Functie: rechter

Datum: 24 november 2016

Doel interview: Het in kaart brengen van de visie van de respondent omtrent de mogelijke gevolgen van het onbeperkte spreekrecht in relatie tot de procesgang ter terechtzitting.

1. Hoelang heeft u al ervaring als rechter?

Ik heb een jaar ervaring.

2. In hoeveel zaken heeft u tot nu toe te maken gehad met het onbeperkte spreekrecht?

Ik denk vier keer.

3. Hoe wordt het onbeperkte spreekrecht in die zaken door u ervaren?

Mijn eerste ervaring met het spreekrecht is... de zaak die Rechter 3 ook noemde, met de motorclub. Ik was voorzitter van die zaak. Het betrof een artikel 6 WvW 1994-zaak, met dodelijke afloop. De verdachte was een jonge vrouw en de nabestaanden van het overleden slachtoffer waren lid van een motorclub. Ter terechtzitting zat heel de zaal vol met publiek, familie, vrienden en bekenden van het overleden slachtoffer. Vader wilde op een gegeven moment gebruik maken van zijn spreekrecht en dat was net op de grens. Er waren veel verwijten, maar geen strafrechtelijke verwijten, dus dat moet je dan toestaan, maar het was heel moeilijk om niet in te grijpen. Ik zat me heel de tijd te focussen van, wanneer gaat hij te ver? Maar dat gebeurde niet, dus dan kun je ook niet ingrijpen. Gevoelsmatig vond ik het niet gepast voor deze verdachte. Natuurlijk moet en mag zij horen wat voor impact het heeft, maar deze verwijten, zaken die niet relevant waren, werden allemaal naar haar hoofd geslingerd. Toen hebben we de zitting even onderbroken en toen barstte verdachte ook in tranen uit. Voor haar is het niet net zo erg, maar ook heel erg wat er is gebeurd.

Toen wij de zitting schorsten, liepen wij naar achteren en toen vroeg ik wel meteen aan mijn collega's of ik de nabestaanden soms teveel ruimte had gegeven. Of ik de nabestaanden soms toch wel had kunnen afkappen. Mijn collega's beaamden ook dat het allemaal binnen de lijnen was. We konden niks anders dan het maar gewoon aanhoren.

4. Vindt u dat lastig? Aan de ene kant wel willen ingrijpen, maar anderzijds dat het gewoonweg niet kan?

Ja, eigenlijk wel. Wat je dan ook vaak krijgt, of dat kan ik me voorstellen, dat je een discussie krijgt wanneer je besluit wel in te grijpen. Het slachtoffer heeft zoiets van, ja maar wij hebben spreekrecht en we willen ons gehoord laten voelen en door het ingrijpen, hebben we dat niet. Dan krijg je een discussie en dat duurt ook alleen maar langer. Ik ben wel zo, als slachtoffers binnen de lijnen blijven, ze die ruimte ook te geven. Het is toch wel belangrijk. Daar draait een zaak ook om, om het slachtoffer, dat zij zich gehoord voelen.

Als zij in die zaak (motorclub) te ver waren gegaan, had ik direct ingegrepen. Het was niet prettig om aan te horen.

5. Hoe werd het spreekrecht ingevuld, werd er een SSV voorgelezen, of deden zij het spreekrecht uit het hoofd?

Vader had wel een papier bij zich, hij heeft een groot deel van papier voorgelezen, maar af en toe week hij van dat papier af. Dan wendde hij zich toch ons en voegde hij er dingen aan toe. Broer van overleden slachtoffer las voornamelijk voor van zijn papier, maar hij sprak ook namens anderen. Dat ging maar door.

Mensen zullen zeggen dat het terecht is, maar tot op bepaalde hoogte wat mij betreft. Op een gegeven moment voegt het ook niks meer toe, dan wordt het gewoon een vervelende vertoning. Het ging erover dat het haar schuld was en dat zij doodleuk door ging met feesten, want dat hadden de nabestaanden opgezocht op haar Facebook-pagina, ze hadden foto's gezien. Ze verweten haar dat ze gewoon ging feesten terwijl hun zoon, broer, vriend, neef en/of bekende dood was, door haar.

6. Dus dat was uw voornaamste, nare ervaring met het onbepaalde spreekrecht?

Ja en ik kan me ook wel voorstellen dat er meer zullen komen. Ik hoor maar zelden dat iemand zich uitlaat over bijvoorbeeld het bewijs. Als slachtoffers of nabestaanden zich uitlaten over de straf, dan is het in de meeste gevallen zo dat ze een gevangenisstraf willen terwijl dat soms niet eens aan de orde is. Meestal gaat het gewoon over de gevolgen die het delict teweeg hebben gebracht.

7. Vind u het onbepaalde spreekrecht een positieve of negatieve werking hebben?

Ik vind het uitgangspunt wel goed, er is veel behoefte aan en het leeft ook veel in de maatschappij. Ik vind het wel goed dat ze er aandacht aan besteden, maar de Nederlandse Rechtspraak is toch zo ingericht dat deskundige mensen zich uitlaten (rechter, raadsman, deskundigen, OvJ) over of iets bewezenverklaard kan worden of niet, welke straf er dan moet volgen... Dan zit ik er zelf niet echt op te wachten, dat een slachtoffer die vol met emotie zit, daar dan wat over zegt. Vaak is het niet reëel wat zij willen of vinden. Het is niet echt onwenselijk. Het is wel fijn om te weten wat er leeft.

Als ik zou mogen kiezen, zou ik het liever hebben zoals het was, het oude recht. Dat het puur over de impact en de gevolgen gaat. Dan kun je als rechter ook veel beter afbakenen. Het is namelijk zo, als slachtoffers echt iets zinnigs zeggen over de toedracht, dan ga je ze als getuigen horen. Dat kon in het oude systeem ook. Dan kwam het ook wel eens voor, dus dat is ook niet nieuw. Alleen gebeurde het in het oude systeem weinig of minder, omdat mensen zich daar niet over mochten uitlaten en nu wel.

Zoals bij een artikel 6 WvW 1994-feit, dat gaat ook helemaal niet om opzet. Slachtoffers zeggen dan vaak dat verdachte het expres deed, maar het gaat puur om de schuld. Dat krijg je ook bijna niet uitgelegd.

8. Rechter 3 gaf aan dat het eigenlijk wel krom is dat een slachtoffer al in het proces kan deelnemen, terwijl de schuldvraag op dat moment nog niet is beantwoord. Wat vindt u daarvan?

Dat is ook zo. Het moet dan nog beslist worden. Vaak hoor je dan dat het slachtoffer de schuld al helemaal in de schoenen schuift van de verdachte, maar daar moet je eerst nog een beslissing over nemen. Dat is inderdaad wel gek. Het zou zuiverder zijn als slachtoffer pas in beeld komt wanneer de schuldvraag is beantwoord en dan pas het spreekrecht uitoefend.

Soms vraag ik bijvoorbeeld ook niet "wat vindt u van hiervan", nadat een slachtoffer het spreekrecht heeft uitgeoefend. Bijvoorbeeld wanneer verdachte ontkent. Dan geef ik aan, slachtoffer zegt dit, u (verdachte) zegt dat, wilt u daar nog iets op zeggen? Soms hebben mensen ook helemaal geen behoefte er nog iets op te zeggen.

Zoals bij de voorbeeldzaak, 6 WvW 1994-feit met dodelijke afloop, dan staat het al vast dat automobilist dat op haar geweten heeft, los van de juridische kwalificatie. In dat geval vraag ik wel aan haar: "wat vindt je hiervan?". Er kwam toen ook zoveel over haar heen, ik vond zeker dat ik haar toen even het woord moest geven. Zij was op dat moment ook erg emotioneel, toen hebben we de zitting geschorst, zodat zij o.a. met haar advocaat kon overleggen. Daarna heeft ze alsnog aangegeven wat ze ervan vond, ook echt met gevoel dat ze snapt dat de nabestaanden zo naar haar kijken.

9. Wanneer er geen slachtoffer aanwezig is, geen raadsman en niemand van Slachtofferhulp en er is wel een SSV ingediend, leest u deze dan altijd voor?

In principe wel, maar zoals op een politierechter zitting, als je snel door moet, dan neem ik vaak alleen polshoogte of iedereen het stuk doorgenomen heeft. Als dat niet zo het geval is bestaat de kans dat ik kort aanstip wat er in de SSV staat. Maar... meestal lees ik het wel voor, zeker als het verzoek tot voorlezen erop staat. Dat vind ik dan niet kunnen om dat niet te doen. Soms heb je wel de neiging om het over te slaan, in het kader van tijdsbesparing, maar dat kun je niet maken.

10. Denkt u dat het ligt aan het soort feit, dat mensen gebruik willen maken van het spreekrecht?

Zeker, ik kan me wel voorstellen dat mensen in bepaalde zaken er meer behoefte aan hebben dan in andere zaken. Zoals bij stalkingszaken, de ene keer zie je vaak een slachtoffer, die wil dan juist vertellen hoe verschrikkelijk is geweest en aan de andere kant komt het slachtoffer juist niet, omdat zij zo ver mogelijk van verdachte weg willen blijven. Het zelfde geldt voor zedenzaken. Maar... het is niet dat ik kan zeggen dat er bij "die feiten" altijd slachtoffers zijn en bij andere niet. Het is heel wisselend. Bij levensdelicten, dan heb je een veel grotere kans dat mensen willen spreken, dat heeft zo'n grote impact. Ik kan me ook voorstellen bij een droge klap, een hele lichte mishandeling, dat daar minder behoefte bestaat dan bij een hele heftige zedenzaak. Dus qua zwaarte, qua ernst, zit er wel degelijk een verschil.

11. Kun je van te voren bij de appoitering daar al rekening mee houden, of een inschatting maken?

Ja, wel dat je een slachtoffer verwacht die daar gebruik van zou willen maken, maar het is zo persoonlijk. Sommige mensen vinden het heel prettig, die zien het spreekrecht echt als een soort podium en anderen vinden het juist heel eng, die willen dat de hele zaak gauw voorbij is. Ik zie voornamelijk bij huiselijk geweld-zaken en feiten waarbij familieleden zijn betrokken, dan komen mensen wel vaak. Bij een moord of doodslag zitten allicht nabestaanden.

12. Denk u dat het uitlopen van de zaken ter terechtzitting door het het spreekrecht, voorkomen kan worden?

Ik heb alleen die ene zaak gehad waarbij het lang duurde en ik denk dat ik het niet had kunnen voorkomen. Dat denk ik omdat, zoals ik al zei, het tussen de lijnen bleef. Wat ze zeiden, viel in principe binnn het onbepaalde spreekrecht. Zolang je dat niet op een hele intimiderende manier zegt, vind ik niet dat je het kunt afkappen. Als ze nou op een gegeven moment heel de middag in beslag hadden genomen, dan ga je als voorzitter over de orde, dan kun je natuurlijk aangeven dat er rekening gehouden moet worden met een bepaald tijdsbestek, dan kun je bijvoorbeeld wel ingrijpen.

13. Wanneer zou u echt iets te lang vinden duren?

Dat is moeilijk te zeggen. Als iets een uur gaat duren, bij een zaak waar je twee uur de tijd voor hebt... Ja dan is het wel lang, maar ook dan is het moeilijk, als mensen nou "veel" woorden nodig hebben om iets te zeggen, wie ben je dan als rechter om daar iemand in te beperken? Zolang ze zeggen wat ze willen zeggen en het blijft binnen de lijnen, dan is dat toch lastig. Op het moment dat slachtoffers te ver gaan, beledigen, bedreigen, kwetsend, echt te ver gaan, dan kun je ingrijpen. Zolang dat niet zo is, kun je alleen maar aanhoren.

Wat ik ook altijd doe / probeer is zo neutraal mogelijk te luisteren en te kijken. Je moet vooral niet laten blijken dat iets je aantrekt of wat dan ook.

14. Dus het spreekrecht kan een rechter wel beïnvloeden?

Ja dat denk ik wel. Maar niet zo zeer met betrekking tot het juridische, maar wel qua impact. Ik heb niet meegemaakt dat ik door het spreekrecht gigantisch afweek van de (voorafbedachte) straf, misschien wel een beetje. Je houdt altijd wel rekening met een slachtofferverklaring, maar je hebt gewoon oriëntatiepunten / uitgangspunten qua

strafrichtlijnen wat gewoon landelijk is. Dus dan kan een slachtofferverklaring wel iets meewegen. Maar wanneer slachtoffer in de SSV zegt dat verdachte absoluut geen straf moet krijgen, wordt er niet opeens vrijgeproken. Maar misschien dat de straf iets lichter uitvalt en dat het dan wordt gemotiveerd in het vonnis.

15. Zijn er dingen die u anders zou willen zien, of zijn er dingen die volgens u veranderd moeten worden aan het onbeperkte spreekrecht, m.b.t. de procesgang ter terechtzitting?

Eigenlijk wil ik gewoon de situatie terug van voor 1 juli 2016, het spreekrecht puur over de gevolgen. Het is een groot iets nu, het leeft heel erg. Ik vind het belangrijk dat er naar geluisterd wordt. Maar anderzijds, ik zou het zelf wel prettig vinden als je op een of andere manier meer zou kunnen begrenzen, maar zoals het nu is geregeld kan dat niet, want ze mogen zich over alles uitlaten.

16. Dus het liefste het oude beperkte spreekrecht terug?

Ja, maar dat is niet reeël, ik zou er ook niet voor pleiten. Het is gewoon dat wij er een weg in moeten vinden. We moeten ook kijken naar hoe vaak het nou eigenlijk voor komt, dat het echt uit de klauwen loopt. Als de voorbeeldzaak (motorclub) slechts een uitzondering is, dan is het te overzien, dan hoop ik dat het gewoon zo blijft.

Bijlage 9: Interview Rechter 7

Naam: dhr. mr. Rechter 7

Functie: rechter

Datum: 5 december 2016

Doel interview: Het in kaart brengen van de visie van de respondent omtrent de mogelijke gevolgen van het onbeperkte spreekrecht in relatie tot de procesgang ter terechtzitting.

1. Hoelang heeft u al ervaring als rechter?

Sinds 1 januari strafrechter, daarvoor 5 jaar rechter bij handelsrecht en ik heb ook een jaar als officier gewerkt in het strafrecht.

2. In hoeveel zaken heeft u tot nu toe te maken gehad met het onbeperkte spreekrecht?

Ik denk maar vier of vijf.

3. Hoe is tot nu toe uw ervaring met het onbeperkte spreekrecht?

Ik heb er geen negatieve ervaringen mee, het is bij mij niet uit de hand gelopen, of dat het heel veel tijd kostte.

4. Wat vindt u van het onbeperkte spreekrecht?

Van mij hoeven slachtoffers zich niet te uiten over de bewezenverklaring of de strafmaat, in ieder geval, niet uitgebreid. Gewoon, zoals meestal gebeurd: over de gevolgen is prima. Als iemand bijvoorbeeld zegt "hij kan niet hoog genoeg gestraft worden" of als iemand zich juist verzoenend opstelt, ik vind dat het slachtoffer daar ruimte voor moet hebben. Maar om nou uitgebreid in te gaan op de eis van het OM... voor mij heeft dat geen toegevoegde waarde. Het kan ook alleen maar tegenvallen natuurlijk. Ik vind het ook wel een beetje de taak van de OvJ... in zwaardere zaken zijn er slachtoffergesprekken. Daar zegt een OvJ, dit zijn onze richtlijnen, dit zijn die van de rechtbank, dit kun je ongeveer verwachten, hier zit het moeilijk met bewijs... je moet wel een beetje aan verwachtingsmanagement doen. Maar het algemene gevoel is gewoon dat er niet zwaar genoeg gestraft kan worden. Het is een uitlaatklep, maar het heeft gewoon geen functie.

Het wordt voor mij pas interessant... Laatst had ik zo'n zaak. Dat was een verkeersongeval, de nabestaande was een jongen van zestien en hij zei "eigenlijk zijn er drie slachtoffers, mijn vader, de verdachte en ik". Dat is interessant voor jezelf, want wat doen we met de straf?

5. In hoeverre beïnvloed het spreekrecht een rechter, als een slachtoffer zoiets zegt, dat er drie slachtoffers zijn en dat verdachte volgens hem niet gestraft hoeft te worden?

Bij de zaak die ik net noemde, is het bijvoorbeeld alleen maar fijn om te weten. Maar bijvoorbeeld wanneer er iets gebeurd is en het slachtoffer laat weten dat verdachte uit eigen beweging naar hem toe is gekomen, verdachte heeft excuses aangeboden, handen geschud en ze hebben zich dus verzoend... dat vind ik wel een argument om daar rekening mee te houden bij een straf. Dan kan je dus lager uitkomen. Dat kan soms ook best wel wat afwijken en ook qua motivatie, dat je voor een werkstraf gaat in plaats van een gevangenisstraf, of een groot deel voorwaardelijk doet.

6. Heeft u het al meegemaakt dat een slachtoffer werd beëdigd als getuige naar aanleiding van het uitgeoefende spreekrecht?

Nee, heb ik nog niet meegemaakt.

7. Bent u er bang voor dat dat wel gaat gebeuren?

Nee, want als ik het zou doen, dan zou ik het ook nodig hebben. Als iemand gaat beëdigden

als getuige, heb je dat kennelijk nodig. Sommige dingen kosten nou eenmaal tijd, maar dat heb je dan dus wel nodig om tot een goed einde te komen.

Misschien denk ik er nu te makkelijk over, maar als het zo is, dan is het zo, dan is het ook beter voor de zaak.

8. U zegt dat u geen negatieve dingen kan benoemen met betrekking tot het spreekrecht, wat vindt u er dan positief aan?

Dat mensen hun ei kwijt kunnen. Ik vind het wel belangrijk dat ze zich gehoord voelen. Zoals bij zaak 10, waar je bij heb gezeten. Die SSV werd voorgelezen, en het slachtoffer had een grote brok met woede... maar dan hoort het slachtoffer het verhaal van de kant van verdachte en dan zie je slachtoffer wel ontdooien. Dus wat dat betreft voegt het wel echt iets toe, aan hoe het slachtoffer het beleefd heeft. Vooral in deze zaak, dat slachtoffer zei dat hij in het ziekenhuis lag met luchtverfrissers op zijn kamer omdat zijn been aan het rotten was. Ja, dan denk je wel "oei". Je zet natuurlijk je juridische bril op, maar het is af en toe wel fijn om te weten hoe het voor hun in de realiteit was, of is.

9. Veel rechters hebben aangegeven dat je eigenlijk graag het "bepaalde" spreekrecht terug willen...

Dat kan ik me heel goed voorstellen. Als er een hartenkreet in staat, van ik hoop dat verdachte zwaar gestraft wordt, dat moet kunnen. Maar als iemand er uitgebreid op in gaat, dat voegt niets toe, ik denk dat je dan je tijd gaat uitzitten.

10. Wanneer zou u iets te lang vinden duren?

Dat is ook moeilijk... wanneer ga je iets afkappen? Dat kun je eigenlijk niet. Het moet heel grof in de mond worden, zoals schelden of bedreigen, maar dat zal ook niet vaak gebeuren.

11. Met het oog op dat de zittingen kunnen uitlopen door het spreekrecht... Als je als rechter nou "op tijd" weet dat een slachtoffer gebruik wilt maken van zijn spreekrecht, kun je daar dan op in spelen?

Nee, dat denk ik niet. Mijns inziens kan er ook niet echt een onderscheid gemaakt worden in het soort feiten, dat slachtoffer gebruik willen maken van het spreekrecht. In 6 WVV 1994-zaken, dan heb je ook geen opzet feit, dat is ook heel anders. Daar willen slachtoffer vaak wel graag spreken. Dat is echt een stap in de verwerking, zowel voor verdachte als voor het slachtoffer. Als er echt sprake is van opzet, zoals bij zedenmisdrijven, dan is het sowieso al anders, andere sfeer op zitting.

Nee, ik denk dat het gewoon van het slachtoffer afhangt, of diegene gebruik wilt maken van het spreekrecht, hetzij schriftelijk, of voorlezen, of laten voorleze. Dat verschilt gewoon echt per persoon. De ene zaak is de andere natuurlijk niet.

12. Als het slachtoffer niet aanwezig is ter terechtzitting, maar er is wel een SSV ingediend, leest u de SSV dan altijd voor, wanneer u voorzitter bent?

Ja, dat doe ik altijd wel. Ik ben dan ook altijd benieuwd naar de reactie van verdachte. Dat is voor mij wel een standaard vraag, "wat doet dat met je?" of "wat is je reactie hierop?"

13. Vind je dat niet lastig, omdat ten tijde van het spreekrecht de schuldvraag nog niet is beantwoord?

Dat is de discussie of het proces in tweeën geknipt moet worden... het heeft allebei voor- en nadelen. Ik zeg in het begin ook altijd duidelijk: "dit zijn de woorden van het slachtoffer". Als ik het dan heb voorgelezen, zoals ik net zei, altijd wel om reactie, of wat diegene er van vindt, etc. Dus wat dat betreft vind ik het wel fijn om het zelf voor te lezen, want dan kan ik met verdachte in gesprek. Als je maar duidelijk zegt: "dit is niet wat de rechtbank denkt, maar wat het slachtoffer op papier heeft gezet."

In het geval dat iemand ontkent... Ja, dan kun je wel zeggen, "jij hebt het gedaan", maar diegene ontkent glashard.. Dan gaat diegene in hoger beroep. Dan kun je het proces wel in tweeën knippen, maar dan heeft het alsnog geen nut, want verdachte blijft ontkennen.

Daarom geloof ik niet in die knip. Bij die verdachten kun je ook wel vragen, “wat vind je ervan”, maar die zegt dan, “ja, ik heb het niet gedaan”, dan kan het ook geen breekijzer zijn.

14. Zijn er dingen die u graag anders zou zien aan het onbeperkte spreekrecht?

Ik vind de discussie moeilijk, zoals in de zaak van Van Den Hurk, geef je iemand repliek / een tweede termijn? Soms is dat heel lastig. Voor mij is de functie van het spreekrecht dat de emotie eruit moet. Dus wanneer de verdachte / raadsman iets zegt, waarop het slachtoffer (nabestaande) wilt reageren, bijvoorbeeld als er in het pleidooi dingen over het overleden slachtoffer naar voren komen die als onrechtvaardig worden ervaren, dan moet er wel op gereageerd worden. Anders verlaat de nabestaande de zaal, met het idee dat hij of zij niet alles gezegd heeft. En dat kost natuurlijk nog meer tijd, maar in dat soort gevallen is een korte reactie wel op zijn plaats. Anders heb je uiteindelijk niets gehad aan je spreekrecht. Als de zaak het toelaat, kun je wel een uitzondering maken.

Als je het slachtoffer spreekrecht wilt geven, een rol in het strafproces wilt geven, dan heb je gevallen waarin die rol geen recht wordt aangedaan, als hij of zij niet kan reageren op pleidooi. Als je een juridische discussie krijgt, daar zit niemand op te wachten. Als het puur op de emotie zit, dan vind ik wel dat iemand daarop moet kunnen reageren.

Ik ben ook niet bang voor een beetje ruzie in de rechtszaal, misschien dat ik, anders dan de traditionele strafrechter, niet bang ben voor verklaringen, wat er allemaal gezegd kan worden. Het kunnen allemaal punten van discussie zijn. Wat ik al zei, als je iemand moet beëdigen, heb je het kennelijk nodig en dan wordt uiteindelijk je vonnis alleen maar beter. Naja, je loopt uit... Dat is nou eenmaal zo. Ik ben de laatste tijd alleen nog maar op tijd klaar geweest met de MK's, ik kan me voorstellen als ik om 22:00 uur klaar ben, dat ik er dan heel anders over denk.

Het zijn meestal ook wel het type mensen waar het uit de hand kan of zal lopen. Als het uit de hand loopt, dan loop het ook goed uit de hand. Als iemand los gaat, dan krijg je hem ook niet meer terug. Eens in de zoveel tijd heb je dan misschien pech, “so be it”. Dat hoort ook wel een beetje bij het strafrecht, vind ik. Zo is nou eenmaal de zittingspraktijk, maar dat maakt het ook wel leuk.

Bijlage 10: Schema verwerking interviews

	Rechter 1	Rechter 2	Rechter 3	Rechter 4	Rechter 5	Rechter 6	Rechter 7
1	Hoelang heeft u al ervaring als strafrechter?	15 jaar	10 jaar	12 jaar	10 jaar	1 jaar	1 jaar
2	In hoeveel zaken heeft u tot nu toe te maken gehad met het onbeperkte spreekrecht?	In ongeveer 10 zaken	In ongeveer 5 à 6 zaken	In ongeveer 3 à 5 zaken	Geen een keer echt op de onbeperkte manier	In ongeveer 4 zaken	In ongeveer 4 à 5 zaken
3	Hoe is, tot nu toe, uw ervaring met het onbeperkte spreekrecht?	Positief, geen vervelende ervaringen	Nare ervaring	Hele goede ervaringen	X	Nare ervaring	Positief, geen vervelende ervaringen
4	Waar gaat het in het spreekrecht / de SSV meestal over?	De gevolgen	De gevolgen	De gevolgen	De gevolgen	De gevolgen	De gevolgen
5	Wat vind u positief aan het onbeperkte spreekrecht	Dat slachtoffers kunnen zeggen wat het voor hen betekend	- Dat het slachtoffer aandacht krijgt; - Slachtoffer meer inzicht in verdachte; - Begrip	- De stem van het slachtoffer in de rechtszaal, meer ruimte om te laten zien/horen wat het heeft betekend;	Het gehele spreekrecht is positief; - Bron van informatie - Dat het slachtoffer aandacht krijgt;	Kan niks benoemen	- Dat slachtoffers hun ei kwijt kunnen; - Dat slachtoffers zich gehoord voelen; - Dat het spreekrecht verzoenend kan werken
6	Wat vind u negatief aan het onbeperkte spreekrecht?	Wanneer slachtoffers als getuige beëdigd moeten worden ter terechtzitting	De nadruk moet niet op het slachtoffer komen	De wetgeving	- De wetgeving - Het woord 'slachtoffer'	- De wetgeving - Zitting uitlopen	De wetgeving, slachtoffers hoeven zich niet over de strafmaat etc. uit te laten

	Rechter 1	Rechter 2	Rechter 3	Rechter 4	Rechter 5	Rechter 6	Rechter 7
7	Welke mogelijke gevolgen heeft het spreekrecht volgens u?	Zitting uitlopen	Zitting uitlopen	Geen verschil in de praktijk	- Zitting uitlopen, geeft druk op je zittingsrooster - Vertrouwen van het juridische	- Dat het vaker "uit de hand" gaat lopen. - beëdigden als getuige	- beëdigden als getuige
8	Hoe kan dat volgens u ondervangen worden in de praktijk?	- Genoeg tijd inplannen voor de zitting - Spreekrecht vrij vroeg in het proces laten uitvoeren; - De orde goed bewaren	- Tweefasen-proces invoeren; - Ruimer plannen in risicozaken; - Vorderingen op tijd indienen; - Slachtofferhulp van te voren aangeven wie er wilt spreken en hoelang het ongeveer duurt.	- Rekening houden met het spreekrecht in de planning / appointeren; - Anticiperen op "risicozaken"	- Slachtofferhulp een indicatie laten geven hoeveel tijd iemand nodig denkt te hebben - Rekening houden met appointeren	- Rekening houden met het soort feit op de till met appointeren	Niet, blijkbaar heb je het dan nodig, daar wordt uiteindelijk je zaak / je vonnis alleen maar beter van
9	Wat is volgens u het doel / uitgangspunt van het onbeperkte spreekrecht?	Informatievoorziening	Informatievoorziening	Informatievoorziening	X	Preventieve werking	Preventieve werking
10	Vallen de gevolgen n.a.v. het spreekrecht mee, of vallen ze tegen?	Valt mee	Weinig verschil	Weinig verschil	Valt mee	Valt mee	Valt mee, weinig verschil
11	Waar ligt dat volgens u aan?	Slachtoffers weten niet hoe het werkt / welke rechten ze hebben	Slachtoffers weten niet hoe het werkt / welke rechten ze hebben	Het is maar symbolwetgeving	Slachtoffers worden gestuurd door Slachtofferhulp	X	X

	Rechter 1	Rechter 2	Rechter 3	Rechter 4	Rechter 5	Rechter 6	Rechter 7
13	Wanneer gaat het spreekrecht volgens u te ver?	- Schelden; - Verwijtend toe naar verdachte	Wanneer iemand niet meer fatsoenlijk is	- Schelden; - Slechte dingen over verdachte	X	- Strafrechtelijke verwijten - Intimiderend overkomen	- Grof in de mond, schelden of bedreigen
14	Wanneer duurt het spreekrecht volgens u te lang?	X	30 à 45 min is wel erg lang	Vanaf 15 min	X	Als het 60 min duurt bij een zaak waar 120 min voor staat	Moelijk te zeggen want je kunt niks afkappen
15	Heeft u vanaf 1 juli 2016 meegemaakt dat een slachtoffer werd beëdigd al getuige?	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee	Nee
16	Als het slachtoffer er niet is, maar er is wel een SSV ingediend, leest u de SSV dan voor?	Ja, tenzij je vrijpraak ziet aankomen, dan OvJ	Ja	X	Ja, maar wel moeite mee.	Ja	Ja
17	In hoeverre beïnvloed het spreekrecht een rechter?	Kan zeker indruk maken	Kan zeker indruk maken	Kan zeker indruk maken, kan strafverzend werken en je kunt er naar verwijzen in je vonnis	X	Kan zeker indruk maken, niet m.b.t. het juridische maar wel qua impact	Kan zeker indruk maken
18	Wanneer maakt het spreekrecht indruk op u?	Wanneer ze zelf iets verklaren (i.p.v. dat ik de SSV moet voorlezen), dat komt beter / authentieker over	Een goed uitgeoefend spreekrecht	Wanneer een slachtoffer goed kan omschrijven wat voor leed he is aangedaan	Wanneer slachtoffer uit het hoofd spreekt ipv een SSV voorlees	X	X

	Rechter 1	Rechter 2	Rechter 3	Rechter 4	Rechter 5	Rechter 6	Rechter 7
19	Meenemen in beslissing?	Het zou bij de strafmaat mee kunnen wegen	X	Het zou bij de strafmaat mee kunnen wegen	X	Het zou bij de strafmaat mee kunnen wegen	Het zou bij de strafmaat mee kunnen wegen
20	Soort feit op de tit?	X - Zedenzaken vaak niet; - Moordzaken vaak wel	- Moordzaken; - Verkeers-ongevallen	- Zedenzaken; - Verkeers-ongevallen	X	- Stalkingszaken - Levensdelicten	Nee
21	Worden de SSV's / vorderingen op tijd ingediend?	Nee	Nee	Ja	Nee	X	X
22	Voorstander tweefasenproces?	Nee	Ja	X	Ja, maar niet in alle gevallen	Het zou zuiverder zijn	Nee
23	Wat vindt u moeilijk / lastig aan het onbeperkte spreekrecht?	X	- Hoe kun je iemand begrenzen met onbeperkt spreekrecht? - Weinig regiemogelijkheden	- Hoe kun je iemand begrenzen met onbeperkt spreekrecht? - Weinig regiemogelijkheden	Het woord 'slachtoffer'	Hoe kun je iemand begrenzen met onbeperkt spreekrecht? - Weinig regiemogelijkheden	Geef je iemand een tweede termijn?
24	Rol van Slachtofferhulp Nederland in het spreekrecht	X	- Verwachtingsmanagement; - Begeleiding slachtoffers	Begeleiden en informeren van slachtoffers	Begeleiden en informeren van slachtoffers	X	- Verwachtingsmanagement OVJ;
25	Zijn er dingen die u anders zou willen zien, m.b.t. het onbeperkte spreekrecht	Het "beperkte" spreekrecht terug: houden bij de gevolgen. Jammer dat het zo onbeperkt is, een stem in de rechtszaal is goed, maar uitingen over straf/bewijs vind ik niet nodig. Daar zijn wij voor.	Tweefasen-proces, eerst schuldvraag beantwoorden en dan pas het slachtoffer een stem geven in het proces.	Het "beperkte" spreekrecht terug: houden bij de gevolgen.	Het "beperkte" spreekrecht terug: houden bij de gevolgen.	Het "beperkte" spreekrecht terug: houden bij de gevolgen	Het "beperkte" spreekrecht terug: houden bij de gevolgen

Bijlage 11: Interview medewerker Slachtofferhulp Nederland (Parket Oost-Brabant)

Naam: Medewerker 1

Functie: medewerker Slachtofferhulp

Datum: 7 december 2016

Doel interview: Het in kaart brengen van de visie en de werkwijze van Slachtofferhulp Nederland (Parket Oost-Brabant) omtrent het onbeperkte spreekrecht in relatie tot de procesgang ter terechtzitting.

1: Het is mij opgevallen in de praktijk dat weinig slachtoffers echt gebruik maken van het uitgebreide onbeperkte spreekrecht. Slachtoffers maken voornamelijk het meeste gebruik van het basis spreekrecht: het spreken over welke gevolgen het feit bij hen teweeg heeft gebracht. Hoe komt dat volgens u?

Wij benadrukken ook nog steeds op, dat is ooit het doel geweest van het spreekrecht, om te spreken over de gevolgen. Bij de slachtoffers ligt daar ook gewoon de grootste en meeste pijn. Nu heb je ook nog wel eens dat iemand zegt, "ik hoop niet dat hij een taakstraf krijgt", dan zetten we dat in de SSV. Maar de mensen die zeggen: "ik wil achttien maanden krijgt, waarvan negen voorwaardelijk", dat gaat gewoon niet gebeuren. De slachtoffer vragen onze kennis (over het juridische) ook niet. Wij gaan het de slachtoffers ook niet actief aanbieden of hij of zij nog iets over de strafmaat wilt zeggen, of iets passend is. Wij kennen namelijk ook niet het hele dossier, wij kennen alleen het stukje van het slachtoffer, dus wat kunnen wij zeggen over een strafmaat, helemaal niets.

2: Sturen jullie, als medewerkers van Slachtofferhulp Nederland, er bewust niet op aan, om te spreken over bijvoorbeeld de strafmaat?

Wij zitten voor ons gevoel nog steeds een beetje in het oude systeem, waarbij je altijd erg gebrand was om het over de gevolgen te hebben. Als iemand buiten die lijntjes wilde, dan kon dat niet. Ik merk nu zelf in mijn gesprekken, eerst begon ik mijn gesprek echt gericht op de gevolgen, maar nu merk ik aan mezelf dat ik was sneller zeg bijvoorbeeld, wat wilt u vertellen?, een opener vraag. Terwijl ik eerst gefocused was op, wat is u aangedaan?, heeft u pijn gehad?. Ik stelde gericht vragen over de gevolgen, nu minder. Ik vraag nu, wat wilt u dat de verdachte hoort, wat wilt u dat de rechter hoort? Nu komen slachtoffers bijvoorbeeld met dingen die we voorheen niet hadden. We zeggen van te voren altijd wel tegen het slachtoffer, dat je nooit weet hoe een verdachte ergens op reageert. Een ontkennende verdachte is altijd lastig. Als iemand echt ontkent een ander bijvoorbeeld mishandeld te hebben, dan kan hij wel aangedaan zijn door wat het slachtoffer zegt, maar in hoeverre moet hij dat op zichzelf betrekken?

3: Hoe wordt het onbeperkte spreekrecht door u ervaren?

Ik heb heel erg getwijfeld toen het moest komen. De meningen bij Slachtofferhulp zijn ook heel erg verdeeld. De een vindt het niks en de ander wel. In eerste instantie vond ik het helemaal niks, omdat ik dacht, jeetje nu gaan slachtoffers dus op zitting zeggen dat verdachte tien jaar de cel in moet, wat weten ze daar van? Zelfs wij als jurist, die maar een klein deel zien van het onderzoek, kunnen er niet eens wat van vinden, dus wat kun je als slachtoffer nou vinden van de straf vinden, als je het hele dossier niet kent en geen officier van justitie of rechter bent? In hoeverre kunnen slachtoffers daar juridisch iets van vinden? Ik kan me voorstellen dat ze er gevoelsmatig iets van vinden. Dat vond ik erg lastig. Toen wist ik natuurlijk ook nog niet hoe het allemaal zou gaan.

Wij worden namelijk geacht, wanneer een slachtoffer dat niet durft of wilt, de SSV voor te dragen ter terechtzitting. Je merkte bij slachtofferhulp dat mensen daar wel op tegen waren. Die zeiden, als ik me niet goed voel bij een bepaalde verklaring, dan wil ik dat niet voorlezen. Dan zeiden ze van hogere hand, het is niet jouw verklaring, dus je kunt het gewoon

voorlezen. Er waren collega's die zeiden, dan ga ik dat niet voorlezen als het echt op het juridische is. Bijvoorbeeld dat iemand in haar slachtofferverklaring eist dat verdachte levenslang krijgt, terwijl je weet dat dat niet kan, moeten wij dat dan voorlezen? Stel we staan daarna, bij een andere zitting, met een voeging bij dezelfde rechter, hoe serieus neemt hij of zij ons dan nog?

Verklaringen mogen ook niet iets beledigends of iets strafbaars bevatten, daar ligt onze grens. Als wij het niet eens zijn met wat er in een SSV staat, mag slachtoffer de SSV zelf indienen, maar dan zetten wij onze naam er niet onder.

Wat ik wel denk dat goed is, is dat we niet meer perse in lijntjes hoeven te denken, dus dat een slachtoffer wel gewoon alles kan zeggen en vooral in huiselijk geweld zaken... daar waren we altijd heel beperkt. Een slachtoffer kon dan niet goed vertellen waarom ze dan zo bang was. Want het ging dan niet om slechts een klap, die wel op de tenlastelegging stond. Daarin is je marge wat groter. Een slachtoffer kan nu bijvoorbeeld zeggen dat haar man al jaren alcoholist is, toen kon dat niet. Nu zeggen we wel dat ze het risico lopen dat ze als getuige beëdigd worden. Sommige slachtoffers vinden dat ook niet erg, want zij willen dat de rechter het hele verhaal hoort en niet alleen maar dat kleine stukje.

4: Heeft u het sinds 1 juli 2016 meegemaakt dat een slachtoffer werd beëdigd als getuige naar aanleiding van het spreekrecht?

Nee en mijn collega's ook niet. Dat is denk ik omdat we zelf ook nog wel voorzichtig zijn. Vooral in zedenzaken en in zaken waarbij sprake is van een jong slachtoffer, ben je heel voorzichtig met het spreekrecht. Je wilt niet dat zij als getuige gehoord worden en zij zelf ook niet. Je wilt niet dat ze wederom slachtoffer worden (secundaire victimisatie).

5: Hoe wordt het spreekrecht door slachtoffers ervaren?

Vooral de mensen die zelf spreken, ervaren het spreekrecht als heel fijn. Die zijn wel heel zenuwachtig... Bij sommige mensen, die het willen, ga ik mee naar de zitting. Die mensen zie je helemaal opbloeien, die kijken je aan met een blik van "yes, ik heb het gedaan".

De meeste mensen zijn ook erg bang, die geven bijvoorbeeld al aan dat zij niet zelf durven en willen spreken ter terechtzitting. Dan leg ik uit wat de impact is als je het zelf verteld en hoe krachtig dat dat kan zijn. Daarbij zeg ik ook dat het echt niet erg is als iemand moet huilen, of dat wanneer ze er echt niet meer uitkomen, ik er ben om het van ze over te nemen. Dan durven ze het vaak wel. Achteraf zijn ze apentrots.

De mensen die het niet zelf vertellen, dat is gewoon anders. Dan komt het bij mij ook anders over. Als ik het vertel en ze zitten er naast, dan is de impact ook nog wel groot. Maar als ik het vertel en de slachtoffers zijn er zelf niet bij... dan is het heel anders. Dan hebben ze het zelf niet ervaren of beleefd. Dan kun je ze ook niet uitleggen hoe het was, juist omdat ze er zelf niet bij waren.

De mensen die er bij zijn, die hebben echt het gevoel dat ze even in het middelpunt stonden. Waar je als slachtoffer continue het gevoel hebt dat je de achterste in de rij bent, staan ze op dat moment, letterlijk vooraan.

Slachtoffers die bij ons komen weten vaak niet wat hun rechten zijn, of een enkeling heeft zich op internet zittten inlezen. Wij helpen de slachtoffers bij het informeren en begeleiden daarin. Vaak weten slachtoffers ook niet wat ze willen zeggen in het spreekrecht. Nu wijzen wij ze erop dat ze alles kunnen zeggen. Juist dan vragen zij zichzelf af wat ze dan moeten zeggen en dan gaan we wel gericht vragen stellen. Vaak sturen we er dan wel weer op aan, dat ze kunnen vertellen welke gevolgen het feit voor hen heeft gehad. Dat is het eerste waar wij nog aan denken. Naderhand zie je wel eens dat er andere dingen in komen te staan dan alleen de gevolgen, maar vaak is dat wel de kern van het spreekrecht.

Ik zeg nu gewoon vaak: "je mag alles zeggen wat je wilt". Of ik vraag "heeft u al bedacht wat u wilt zeggen?". Dan zie je vaak dan mensen niet weten waar ze moeten beginnen. Dan krijg

je gewoon sneller het vraag-antwoord-verhaal. Daartentegen zijn er ook mensen die hier komen, die goed voorbereid zijn... Die zelf al een verhaal op papier hebben gezet, zondat dat ik wat hoefde te vragen. Het gros van de mensen die hier komt weet gewoon niet veel van het spreekrecht.

6: Ik heb in een zaak meegemaakt dat iemand het spreekrecht ter plekke uit haar hoofd deed. De rechters van die zaak gaven aan dat zij dat erg indrukwekkend vonden. Terwijl de rest van de zittingen die ik heb bijgewoond, allemaal door middel van het voorlezen van een SSV werden uitgeoefend.

Wij geven de slachtoffers vaak mee om iets op papier te zetten. Soms kiezen we er bewust voor om een SSV nog niet in te dienen, juist zodat de rechters luisteren. Niet dat ze het hebben gelezen en weten wat er komt. Dan is het soort van “wauw-effect” al weg, want dan hoor je iets wat je al gelezen hebt.

7: Jullie kiezen er soms dus bewust voor om een SSV niet in te dienen?

Ja, of soms voor aanvang van de zitting bij de bode nog. Dan hebben ze de SSV nog wel voor in het dossier, maar dan hebben ze geen tijd om de SSV nog door te lezen. Dat wordt vooral gedaan door case-managers van Slachtofferhulp Nederland, die betrokken zijn bij moordzaken of heftige zedenzaken. Dat zijn zaken waarbij, waar wij vinden dat een rechter echt moet luisteren. En niet al denkt, dat heb ik al gelezen. Dan is het echte effect er af. Als je helemaal niet weet wat er gaat komen, dan moet je als rechterzijnde gespitst gaan luisteren. Dan moet je gewoon meeluisteren en soms zelfs meeschrijven.

8: De rechters ervaren, wat u zegt over het laat of niet indienen van vorderingen / SSV's, dat wel als onprettig...

Ja, dat is soms gewoon bewust. Maar soms kunnen we ook niet anders. Soms bij schadevergoedingen, die wil je inderdaad niet een dag van te voren pas krijgen, maar dan kunnen we gewoon niet anders. Wettelijk gezien mag het ook. Mogen we gewoon de zitting nog binnen rennen met een vordering. Het kan en het mag wel.

Er zijn dus twee redenen, met de SSV's dus om het “wauw-effect” te creëren, dat is vaak zo met case-managers en anders is het gewoon omdat we het heel druk hebben. Soms heb ik een dossier pas compleet drie dagen voor de zitting en ik weet dat dat heel vervelend is. Dat snap ik ook. We waarschuwen slachtoffers er ook voor, hoe dichter we bij de zitting zitten, hoe groter de kans is dat een vordering niet-ontvankelijk wordt verklaard. Dan zeg ik ook, zorg ervoor dat ik alle bonnen etc. op tijd heb en dat de rechter nog vier a vijf dagen de tijd heeft om de vordering door te nemen.

Je hoopt altijd dat een rechter de stukken op tijd binnen heeft, daarom houden wij zelf aan dat alles een week voor de zitting binnen is, maar dat lukt gewoon niet altijd. Een week voor de zitting moet het gewoon in GPS of Kompas staan.

Wij zien ook wel eens, dan dienen we dingen op vrijdag in, hier bij het loket, eer dat het bij het inscannen ligt, is het alweer maandag, die het soms woensdag pas in GPS hangen en dan is die zitting op donderdag op vrijdag. Dus hebben het zes a zeven dagen van te voren ingediend en dan is het alsnog zo laat pas doorgevoerd... Dat is gewoon onmacht.

9: Merkt u dat er bij bepaalde delicten vaker gebruik wordt gemaakt van het spreekrecht, dan bij een ander delict? Kun je daar volgens u onderscheid in maken / op anticiperen?

Eigenlijk... Heel vaak als slachtoffers de mogelijkheid hebben tot spreekrecht, dan doen ze het vaak ook. Nabestaanden van een overleden slachtoffer is eigenlijk vanzelfsprekend. Maar als je kijkt naar het gros, van bedreiging tot mishandeling... De ene zaak is de andere niet. Bij ernstige levensdelicten is de behoefte vaak groot.

Mijn ervaring is gewoon, wanneer ze het spreekrecht uit kunnen oefenen, dan doen ze het vaak. En als ze niet willen spreken, dan dienen ze een SSV in.